

UNIVERSITAIRE

LERARENOPLEIDINGEN

VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

Qanu
Catharijnesingel 56
3511 GE Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0773

© 2021 Qanu

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van Qanu en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE UNIVERSITAIRE LERARENOPLEIDINGEN EN DE EDUCATIEVE MINOREN VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	8
SAMENSTELLING VAN HET PANEL	8
WERKWIJZE VAN HET PANEL	8
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	12
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING VAN DE MASTEROPLEIDINGEN EN DE EDUCATIEVE MINOREN.....	19
BIJLAGEN	41
BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER	43
BIJLAGE 2: BEOOGDE LEERRESULTATEN.....	48
BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S	52
BIJLAGE 4: BEZOEKPROGRAMMA	57
BIJLAGE 5: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN.....	58

Dit rapport is vastgesteld op 10 juni 2021

RAPPORT OVER DE UNIVERSITAIRE LERARENOPLEIDINGEN EN DE EDUCATIEVE MINOREN VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

Dit rapport volgt het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2018).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN

M - Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Bètawetenschappen

Naam van de opleiding:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Bètawetenschappen
CROHO-nummer:	68533
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Biologie, Scheikunde, Wiskunde, Natuurkunde, Informatica
Locatie:	Amsterdam
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Onderwijsstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	01/11/2020, verlenging termijn verleend tot 31/10/2021 vanwege WHW art. 5.16 lid 4

M - Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Taal- en Cultuurwetenschappen

Naam van de opleiding:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Taal- en Cultuurwetenschappen
CROHO-nummer:	68534
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Nederlands, Engels, Frans, Duits, Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, Latijnse Taal en Cultuur
Locatie:	Amsterdam
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Onderwijsstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	01/11/2020, verlenging termijn verleend tot 31/10/2021 vanwege WHW art. 5.16 lid 4

M - Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Mens- en Maatschappijwetenschappen

Naam van de opleiding:	Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Mens- en Maatschappijwetenschappen
CROHO-nummer:	68535
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Maatschappijleer en maatschappijwetenschappen, Geschiedenis en staatsinrichting, Godsdienst en levensbeschouwing, Aardrijkskunde, Algemene economie, Bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid
Locatie:	Amsterdam
Variant(en):	voltijd, deeltijd

Onderwijstaal: Nederlands
Inleverdatum NVAO: 01/11/2020, verlenging termijn verleend tot 31/10/2021 vanwege WHW art. 5.16 lid 4

M - Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen

Naam van de opleiding: Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen
CROHO-nummer: 68532
Niveau van de opleiding: master
Oriëntatie van de opleiding: academisch
Aantal studiepunten: 120 EC
Afstudeerrichtingen: Maatschappijleer en maatschappijwetenschappen, Geschiedenis en staatsinrichting, Godsdienst en levensbeschouwing, Algemene economie, Bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid
Locatie: Amsterdam
Variant(en): voltijd
Onderwijstaal: Nederlands
Inleverdatum NVAO: 01/11/2020, verlenging termijn verleend tot 31/10/2021 vanwege WHW art 5.16 lid 4

M - Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen

Naam van de opleiding: Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen
CROHO-nummer: 68536
Niveau van de opleiding: master
Oriëntatie van de opleiding: academisch
Aantal studiepunten: 120 EC
Afstudeerrichtingen: Nederlands, Engels, Frans (in afbouw), Griekse en Latijnse Taal en Cultuur
Locatie: Amsterdam
Variant: voltijd
Onderwijstaal: Nederlands
Inleverdatum NVAO: 01/11/2020, verlenging termijn verleend tot 29/04/2023 vanwege WHW art. 5.8 lid 4

Educatieve specialisatie in de Bètawetenschappen (E-variant)

Een aantal masteropleidingen in de Bètawetenschappen biedt de mogelijkheid tot specialisatie in de Educatie. De specialisatie omvat het complete traject van 60 EC van de betreffende specialisatie uit de master Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Bètawetenschappen. In bijgaande tabel staan de opleidingen die deze specialisatie bieden.

CROHO Label	Naam opleiding	Onderwijsvorm	EC	Afstudeerrichting
60607	M Ecology	voltijd	120	leraar VHO biologie
66990	M Biomedical Sciences	voltijd	120	leraar VHO biologie
66989	M Drug Discovery and Safety	voltijd	120	leraar VHO scheikunde
65012	M Chemistry	voltijd	120	leraar VHO scheikunde
66986	M Earth Sciences	voltijd	120	leraar VHO aardrijkskunde
66980	M Mathematics	voltijd	120	leraar VHO wiskunde
66980	M Mathematics	deeltijd	120	leraar VHO wiskunde
65016	M Physics and Astronomy	voltijd	120	leraar VHO natuurkunde
60800	M Biomedical Technology and Physics	voltijd	120	leraar VHO natuurkunde of scheikunde

De educatieve minor is een keuzeonderdeel binnen de onderstaande bacheloropleidingen van de Vrije Universiteit:

Schoolvak	<i>B - Opleiding (croho label)</i>
Engels	Literatuur & Samenleving Communicatie- en Informatiewetenschappen
Grieks, Latijn en KCV	Griekse en Latijnse taal en cultuur
Latijn en KCV	Oudheidkunde
Geschiedenis en staatsinrichting	Geschiedenis
Godsdienst en levensbeschouwing	Religiewetenschappen, Theologie
Aardrijkskunde	Aarde en Economie, Aardwetenschappen
Economie	Bedrijfskunde, Economie en bedrijfseconomie
Biologie	Biologie, Biomedische Wetenschappen
Natuurkunde	Natuur- en Sterrenkunde, Medische Natuurwetenschappen, Science, Business and Innovation
Scheikunde	Farmaceutische wetenschappen, Medische Natuurwetenschappen, Scheikunde, Science, Business and Innovation
Wiskunde	Wiskunde, Business Analytics, Econometrie en Operationele Research
Informatica	Computer Science, Informatie, Multimedia en Management, Lifestyle Informatics

Op verzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap worden de educatieve minoren elke zes jaar meegenomen met de reguliere accreditatie van de academische lerarenopleidingen. Educatieve minoren maken geen onderdeel uit van de academische lerarenopleidingen; studenten volgen de minor binnen hun aan het schoolvak gerelateerde bacheloropleiding. Er is echter voor gekozen om de beoordeling van de minoren bij de academische lerarenopleidingen onder te brengen, omdat deze opleidingen de programma's van de educatieve minoren vormgeven en docenten van de academische lerarenopleidingen doorgaans het onderwijs verzorgen.

Als onderdeel van de Pilot Flexibilisering en vastgelegd in het Besluit experimenten flexibel hoger onderwijs bieden veel onderwijsinstellingen ook een educatieve module aan. De module is doorgaans gelijk aan de educatieve minor, maar studenten van de module hebben reeds een bacheloropleiding voltooid. De module

maakt dan ook geen onderdeel uit van een bachelor- of masteropleiding. Omdat de module, net als de minor, een bevoegdheid oplevert, wordt deze ook door het panel besproken en geëvalueerd. De Vrije Universiteit biedt sinds 2016 modules aan voor dezelfde schoolvakken als waar ook een minor voor wordt aangeboden.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Vrije Universiteit Amsterdam
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 17 maart 2020 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de universitaire lerarenopleidingen en de educatieve minoren en educatieve module van de beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. K. (Katrien) Struyven, professor verbonden aan de School voor Educatieve Studies van de Universiteit Hasselt en de Vrije Universiteit Brussel (België) [voorzitter];
- Em. prof. dr. H.M.C. (Harrie) Eijkelhof, zelfstandig onderwijsadviseur bij Eijkelhof Science Education Advice en gastmedewerker bij het Freudenthal Instituut for Science and Mathematics Education van de Faculteit Bètawetenschappen aan de Universiteit Utrecht;
- Dr. J. (Johan) Graus, hoofddocent en vakdidacticus Engelse taal en literatuur aan de HAN University of Applied Sciences in Arnhem;
- Drs. C.L.C.M. (Lieke) Meijs, zelfstandig onderwijsadviseur en voormalig vakdidacticus Maatschappijleer en maatschappijwetenschappen en beleidsmedewerker van de Radboud Docenten Academie;
- Drs. J. (Joost) van Rijn, voormalig rector en directeur-bestuurder van O.R.S. Lek en Linge in Culemborg en Geldermalsen;
- M.A.P. (Marije) Derksen MA, alumna masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs (LVHO) in de Taal en Cultuurwetenschappen, specifiek Grieks en Latijn, aan de Radboud Universiteit [student-lid];
- Em. prof. dr. J. (Jos) van den Broek, emeritus hoogleraar Wetenschapscommunicatie van de Universiteit Leiden [referent bètadomein];
- Prof. dr. A. (André) Mottart, hoogleraar aan de vakgroep Onderwijskunde van de Universiteit Gent (België) [referent taal- en cultuurdomein].

Het panel werd ondersteund door P. (Peter) Hildering MSc., die optrad als secretaris. Vanwege de maatregelen rondom het coronavirus kon het geplande locatiebezoek niet doorgaan. Coördinator, panelvoorzitter en contactpersoon van de opleidingen hebben daarom besloten tot een digitaal bezoek, waarbij de gesprekken online werden gevoerd. Het digitale bezoek van het visitatiepanel Universitaire Lerarenopleidingen aan de Vrije Universiteit Amsterdam vond plaats van 17 t/m 20 november 2020.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

De beoordeling van de universitaire lerarenopleidingen en de educatieve minoren van de Vrije Universiteit Amsterdam was onderdeel van de visitatiegroep Universitaire Lerarenopleidingen. Van maart 2020 tot en met juni 2021 beoordeelde het panel in totaal 33 opleidingen en 11 educatieve minoren/modules aan 11 universiteiten. Het cluster bestond uit de volgende deelnemende instellingen: Tilburg University, Radboud Universiteit, Universiteit Leiden, Wageningen University, Vrije Universiteit Amsterdam, Universiteit van Amsterdam, Universiteit Utrecht, Technische Universiteit Eindhoven, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Twente en Technische Universiteit Delft.

Het cluster Universitaire Lerarenopleidingen heeft de logistieke en praktische begeleiding van de visitatie en de rapportage uitbesteed aan evaluatiebureau Qanu. Petra van den Hoorn MSc. begeleidde het cluster als eerste coördinator (hierna aangeduid als de coördinator). Zij werd daarin bijgestaan door dr. Fiona Schouten als tweede coördinator. Samen met Peter Hildering MSc. en dr. Marijn Hollestelle traden zij tevens op als secretaris in het cluster. Allen zijn werkzaam bij Qanu en zijn door de NVAO als secretaris gecertificeerd.

Het visitatiepanel

Bij de samenstelling van het visitatiepanel werd rekening gehouden met de expertise, beschikbaarheid en onafhankelijkheid van de panelleden. Het visitatiepanel bestond uit de volgende leden:

- Prof. dr. K. (Katrien) Struyven (voorzitter);
- Dr. C.M. (Chiel) van den Akker (referent);
- Dr. P.A. (Sander) Bax (panellid/referent);
- Dr. M. (Mathijs) Booden (referent);
- Drs. L.J.M. (Liliane) Bouma-Ploumen (panellid);
- Em. prof. dr. D.D. (Douwe) Breimer (panellid/referent);
- Em. prof. dr. J. (Jos) van den Broek (panellid/referent);
- Dr. P.A.C. (Pieter) de Bruijn (panellid);
- E.L. (Erik) Cats MA (panellid);
- Drs. H.M. (Harry) Claessen (panellid);
- Prof. dr. M. (Mieke) de Cock (panellid/referent);
- M.A.P. (Marije) Derksen MA (student-lid)
- Em. prof. dr. H.M.C. (Harrie) Eijkelhof (panellid);
- Prof. dr. N. (Nadine) Engels (panellid);
- Drs. I.E. (Ingrid) Faas (panellid);
- Dr. J. (Johan) Graus (panellid);
- Dr. D. (Deniz) Haydar (referent);
- B. (Bernadette) de Heer MA (student-lid)
- Drs. M.M.G.M. (Marcelle) Hobma (panellid);
- Prof. dr. E.M.H. (Helena) Houvenaghel (referent);
- Em. prof. dr. C. (Carel) Jansen (panellid);
- Dr. J.F.H. (Frank) Kupper (panellid);
- Em. prof. dr. W. (Wilmad) Kuiper (panellid);
- Dr. E.J. (Erik) Kwakernaak (referent);
- Prof. dr. W.M. (Wander) Lowie (referent);
- Drs. C.L.C.M. (Lieke) Meijs (panellid);
- Prof. dr. A. (André) Mottart (panellid/referent);
- Drs. A. (Anita) Oosterloo (referent);
- Drs. D.H. (Dirk) Oosthoek (panellid/referent);
- J.G.M. (Hans) Palings MSc. (referent);
- B. (Britt) Pertijs MA (student-lid)
- Em. prof. dr. A. (Albert) Pilot (referent);
- B. (Basilia) Pires MSc (student-lid)
- J. (Joke) Rentrop MEd (referent);
- Drs. J. (Joost) van Rijn (panellid);
- Drs. A.P.F.M. (Ton) Roelofs (panellid);
- Em. prof. dr. J.A. (Joop) van der Schee (panellid/referent);
- Dr. J.M.L. (Jeanette) den Toonder (referent);
- Dr. B. Th.J. (Bart) Vieveen (panellid);
- Drs. H.E.E. (Evelyne) Vos (referent).

Consistentie en ijking

De consistentie in de beoordeling werd op diverse manieren geborgd:

1. Het panel werd zodanig samengesteld dat de voorzitter aanwezig was bij alle visitaties, en diverse panelleden bij meerdere visitaties aanwezig waren.
2. De coördinator was aanwezig bij het opstellen van de voorlopige bevindingen aan het eind van elke visitatie.
3. De coördinator had regelmatig contact met de penvoerder van de Interuniversitaire Commissie Lerarenopleidingen (ICL) om afspraken te maken over de te volgen werkwijze van de opleidingen en het panel.

Vorbereiding

Op 10 januari 2020 vond de voorzitterstraining plaats. Daarbij informeerde de coördinator de panelvoorzitter over haar rol tijdens de visitaties. Ook werd zij geïnformeerd over de van toepassing zijnde beoordelingskaders, de werkwijze en de planning van visitaties en rapportage. Het panel kwam voor de eerste keer bijeen in een startvergadering op 21 februari 2020, waarin de beoordelingskaders, het visitatieproces en de planning aan bod kwamen.

De coördinator stelde voor elke visitatie steeds een bezoekprogramma op in overleg met de contactpersonen van de faculteit. De faculteit selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Daarbij werd ook het moment van het ontwikkelgesprek bepaald, dat de opleidingen na afloop van de visitatie met het panel voeren omtrent mogelijke verbeteringen vanuit een ontwikkelperspectief. Het ontwikkelgesprek maakt geen onderdeel uit van de beoordeling, en kan dus direct na de visitatie plaatsvinden, maar ook op een later moment. Op basis van dit gesprek wordt een apart ontwikkelverslag gemaakt. Het bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als bijlage 4.

In de aanloop naar de visitatie van de Vrije Universiteit Amsterdam ontving Qanu het zelfevaluatie-rapport van de opleidingen en stuurde deze door aan de panelleden. De coördinator en panelvoorzitter maakten een selectie van 15 eindwerken van elk van de te beoordelen opleidingen, met minimaal twee eindwerken per schoolvak. Voor de educatieve minoren werden steeds 2 eindwerken per schoolvak door het panel bestudeerd. De eindwerken van de opleidingen en de minoren werden geselecteerd uit een lijst van afgestudeerden over de periode 2014 tot en met 2020. Daarbij hielden de coördinator en voorzitter rekening met variatie in de betrokken stageschool, begeleider en het gegeven eindcijfer. Op verzoek van het panel werd de documentatie uitgebreid met twee voorbeeld-meesterproeven die volgens het nieuwe curriculum van de eenjarige masteropleidingen zijn uitgevoerd. Voor de tweejarige masteropleidingen heeft het panel alle eindwerken bestudeerd die sinds de start van de opleidingen tot het moment van de visitatie zijn afgerond. Dit waren 4 eindwerken voor de masteropleiding *Educatie in Taal- en Cultuurwetenschappen*, en 3 eindwerken voor de masteropleiding *Educatie in Mens- en Maatschappijwetenschappen*.

De panelleden bestudeerden het zelfevaluatie-rapport, de eindwerken met de bijbehorende beoordelingsformulieren en de aanvullende documentatie en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden.

Voorafgaand aan de visitatie hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van het zelfevaluatie-rapport, de gelezen eindwerken en de taakverdeling ter sprake kwamen.

Bezoek

Voorafgaand aan en tijdens de visitatie bestudeerde het panel aanvullend materiaal. Een volledig overzicht van het bestudeerde materiaal is te vinden in bijlage 5. Het panel sprak met studenten en docenten, het management en verantwoordelijken van de opleidingen, werkplekbegeleiders, alumni en vertegenwoordigers van de

examencommissie. Tevens bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van deze gelegenheid heeft niemand gebruik gemaakt.

Het panel beëindigde de visitatie met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van de visitatie gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin zij de voorlopige indrukken en algemene observaties van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat vervolgens voor aan de tweede coördinator omwille van een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de secretaris het rapport naar Faculteit FGB met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De feitelijke onjuistheden werden na overleg tussen de secretaris en de voorzitter gecorrigeerd. Vervolgens werd het rapport door het panel vastgesteld en toegestuurd aan de Faculteit FGB en aan het College van Bestuur van de universiteit.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een associate degree-, bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Voldoet

De opleiding voldoet op de standaard aan basiskwaliteit.

Voldoet ten dele

De opleiding voldoet in belangrijke mate aan basiskwaliteit op de standaard maar er zijn verbeteringen nodig om volledig aan de standaard te voldoen.

Voldoet niet

De opleiding voldoet niet aan basiskwaliteit op de standaard.

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities gehanteerd voor de beoordeling van de opleiding als geheel:

Positief

Op alle standaarden 'voldoet'.

Positief onder voorwaarden

Standaard 1 'voldoet' en maximaal op twee standaarden een 'voldoet ten dele' waarbij het panel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Negatief

In de volgende situaties:

- 'voldoet niet' op een of meer standaarden;
- 'voldoet ten dele' op standaard 1;
- 'voldoet ten dele' op een of twee standaarden waarbij het panel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- op drie of meer standaarden 'voldoet ten dele'.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Eenjarige masteropleidingen (LVHO in de Bètawetenschappen, LVHO in de Taal- en Cultuurwetenschappen en LVHO in de Mens- en Maatschappijwetenschappen)

Beoogde leerresultaten

De drie eenjarige lerarenopleidingen staan open voor studenten die na het behalen van een voor hun schoolvak relevant masterdiploma (of equivalent) en eerstegraads lesbevoegdheid willen behalen. Binnen de Bètawetenschappen kunnen studenten de opleiding ook volgen als onderdeel van een andere tweejarige masteropleiding (de E-variant). Zij volgen hetzelfde curriculum als studenten LVHO in de Bètawetenschappen. De oordelen gelden ook voor deze variant, met als verschil dat het succesvol afronden van de E-variant niet leidt tot een masterdiploma, maar tot een eerstegraads lesbevoegdheid in het betreffende schoolvak bij afronding van de volledige tweejarige masteropleiding.

De opleidingen aan de VU beogen leraren op te leiden die academische vakkennis combineren met leraarschap. Deze visie is volgens het panel overtuigend uitgewerkt in de onderwijsvisie van de lerarenopleidingen, via het geïntegreerd aanbieden van vakdidactiek, algemene didactiek en pedagogiek. Zij profileren zich met veel aandacht voor maatwerk, flexibiliteit en een persoonlijke aanpak, wat studenten zeer waarderen. Via het aspirant-lidmaatschap van Unesco beoogt de opleiding zich in te zetten voor burgerschap en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het panel geeft de lerarenopleidingen in overweging dit verder te integreren in de opleiding, bijvoorbeeld door elementen rondom burgerschap in de beoogde leerresultaten op te nemen. De beoogde leerresultaten van de lerarenopleidingen zijn passend voor academische masteropleidingen, en sluiten aan bij de startbekwaamheid voor een eerstegraads leraar zoals omschreven in de wettelijke bekwaamheidseisen. De betrokkenheid van de veldadviescommissie bij de beoogde leerresultaten versterkt de aansluiting van de leerresultaten bij het beroepenveld.

Onderwijsleeromgeving

De onderwijsleeromgeving is zo ingericht dat het studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te behalen. Het curriculum is didactisch goed gestructureerd. De opleidingen bieden via kernpraktijken een geïntegreerd geheel van vakdidactiek, algemene didactiek en stagepraktijk. Dit zorgt voor structuur en coherentie in het curriculum. Studenten oefenen tijdens de werkcolleges (modelleren) en de stages om via kernpraktijken zich het leraarschap eigen te maken. De lerarenopleidingen hebben voldoende aandacht voor schoolvakspecifieke literatuur en didactiek, en leren studenten via systematisch evalueren aan om op masterniveau met wetenschappelijke literatuur te werken. De Lerarenacademie werkt intensief samen met een aantal opleidingsscholen, en besteedt voldoende aandacht aan de kwaliteit van de begeleiding, en de samenhang tussen stages en didactisch onderwijs. De organisatie en begeleiding binnen de praktijkstages is adequaat vormgegeven.

Om het curriculum verder te verbeteren beveelt het panel de eenjarige lerarenopleidingen aan om het aanleren van systematisch evalueren binnen de opleidingen verder uit te bouwen. Volgens het panel doen de opleidingen zichzelf tekort door dit niet als onderzoekspraktijk te beschouwen, en zou dit met een steviger verankering in het curriculum als het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek kunnen gelden. Het panel geeft de opleidingen in overweging om na te gaan welke mogelijkheden er zijn om binnen het curriculum van de lerarenopleidingen meer aandacht te besteden aan begeleiding van leerlingen met leer- en gedragsproblemen, aandacht voor het omgaan met probleemklassen en een introductie op het klassenmentoraat.

De opleidingen zijn goed studeerbaar. Ze zijn in sterke mate studentgericht, en biedt met maatwerk, flexibiliteit en een persoonlijke aanpak ruimte aan een brede groep studenten met verschillende achtergronden. Het docententeam is hecht en toegewijd aan studenten en aan elkaar. Het panel prijst de investering in promotietrajecten van docenten, en oordeelt dat het docententeam een mooie balans kent van onderwijs- en onderzoekservaring. Het gebruik van een team van vakdidactici voor de algemeen didactische onderdelen zorgt

voor een goede coherentie tussen beide onderdelen. Het panel pleit met het oog op verwachte stijging in studentenaantallen voor het blijven investeren in voldoende personeel voor de lerarenopleidingen, zodat het team zich kan blijven professionaliseren en ontwikkelen.

Toetsing

De lerarenopleidingen hebben een adequaat systeem van toetsing waarin studenten in voldoende mate op alle beoogde leerresultaten worden getoetst. De geïntegreerde toetsing in de vorm van drie didactische proeven en drie praktijkstages is passend bij de geïntegreerde manier waarop de lerarenopleidingen hun curriculum hebben ingericht. De opbouw in vergelijkbare toetsvormen en -criteria geeft studenten transparantie over wat aan het eind van de opleiding van hen verwacht wordt, en de mogelijkheid om hier in kennis en vaardigheden naar toe te werken. Om de rol van systematisch evalueren als onderzoekspraktijk sterker in de toetsing te verankeren, beveelt het panel aan om dit binnen de meesterproef expliciet te toetsen als apart onderdeel van de *rubric*. De examencommissie vervult haar wettelijke taak op een adequate en proactieve manier, en houdt via steekproeven en evaluaties zicht op de kwaliteit van de toetsing binnen de opleiding. De borging van onderwijselementen die de lerarenopleiding van andere opleidingen afneemt, en de onderwijselementen die de lerarenopleidingen voor andere opleidingen verzorgen, zijn op een passende wijze belegd.

De beoordelingsformulieren van de didactische proeven en praktijkstages maken op een transparante manier duidelijk welke kennis en vaardigheden bij het gevraagde niveau horen, en hoe het cijfer is opgebouwd uit de verschillende onderdelen. Alle proeven en stages worden door minstens twee beoordelaars bekeken. Om de transparantie en validiteit van de beoordelingsformulieren verder te verbeteren, beveelt het panel aan om meer te differentiëren aan de bovenkant van de *rubric*, zodat het onderscheid tussen voldoende en goed beter verhelderd wordt. Ook beveelt het panel aan om de navolgbaarheid van de beoordelingen van de eindwerken te vergroten door de verschillende stappen in het beoordelingsproces te formaliseren en vast te leggen op de beoordelingsformulieren. Dit geldt voor de rol van de tweede lezer bij de proeven, en de rol van de vakdidacticus en opleidingsschool in de beoordeling van de praktijkstages. In deze formalisering zou de lerarenopleiding de rol van het lesbezoek in de beoordeling van de praktijkstage moeten expliciteren. Ten slotte sluit het panel zich aan bij de bevindingen en oproep van de examencommissie dat de lerarenopleidingen moeten werken aan het tegengaan van onvolledigheden en slordigheden in de beoordelingsformulieren voor de praktijkstages.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel stelt vast dat de eindwerken van alle lerarenopleidingen een goede kwaliteit hebben, en laten zien dat studenten de beoogde leerresultaten van de opleidingen realiseren. Ze laten in hun werk zien vakinhoud en leraarschap te combineren en over voldoende academische capaciteiten te beschikken. De proeven en praktijkstages zouden nog verder kunnen verbeteren door studenten meer sturing te geven in welke kerncompetenties zij extra nadruk geven, en meer aandacht te besteden aan taalverzorging. De alumni van de opleidingen gaan voor het overgrote deel als leraar aan het werk. De scholen waarop zij werken waarderen hun competenties, en zowel de alumni zelf als hun werkgevers zijn positief over de aansluiting van de opleidingen op de praktijk van het leraarschap.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

M - LVHO in de Bètawetenschappen

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

M - LVHO in de Taal- en Cultuurwetenschappen

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

M - LVHO in de Mens- en Maatschappijwetenschappen

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

Tweejarige masteropleidingen (Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen, Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen)

Beoogde leerresultaten

De tweejarige lerarenopleidingen aan de VU beogen leraren op te leiden die vakinhoudelijke kennis en vaardigheden combineren met leraarschap. Studenten volgen deze opleidingen typisch direct na hun bacheloropleiding, en volgen parallel voorbereidende vakken voor het leraarschap en vakinhoudelijke vakken op masterniveau. Hierbij zoekt de opleiding naar integratie tussen beide onderdelen. Het panel is positief over de ontwikkeling van de tweejarige opleidingen tot zelfstandige, geïntegreerde opleidingen, en moedigt de lerarenacademie aan om op deze weg voort te gaan.

De visie om vakinhoud en leraarschap te combineren is volgens het panel ook in het beroepsvoorbereidende deel overtuigend uitgewerkt in de onderwijsvisie van de lerarenopleidingen, via het geïntegreerd aanbieden van vakdidactiek, algemene didactiek en pedagogiek. De lerarenopleidingen profileren zich daarnaast met veel aandacht voor maatwerk, flexibiliteit en een persoonlijke aanpak, wat studenten zeer waarderen. Via het aspirantlidmaatschap van Unesco beoogt de opleiding zich in te zetten voor burgerschap en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het panel geeft de lerarenopleidingen in overweging dit verder te integreren in de opleiding, bijvoorbeeld door elementen rondom burgerschap in de beoogde leerresultaten op te nemen. De beoogde leerresultaten van de lerarenopleidingen zijn passend voor academische masteropleidingen, en sluiten aan bij de startbekwaamheid voor een eerstegraads leraar zoals omschreven in de wettelijke bekwaamheidseisen. De betrokkenheid van de veldadviescommissie bij de beoogde leerresultaten versterkt de aansluiting van de leerresultaten bij het beroepenveld.

Onderwijsleeromgeving

De tweejarige masteropleidingen onderscheiden zich door een unieke combinatie van vakinhoud en leraarschap, waarbij de Lerarenacademie en de faculteiten samenwerken om kruisbestuiving tussen deze twee elementen te vinden. De onderwijsleeromgeving van de lerarenopleidingen is zo ingericht dat het studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te behalen. Het curriculum is didactisch goed gestructureerd. De lintmodule creëert ontmoeting binnen de opleidingen binnen zowel het vakinhoudelijke als beroepsvoorbereidende deel van de opleiding. Het panel heeft zich ervan kunnen verzekeren dat alle vakken die studenten ETC en EM&M kunnen volgen in het vakinhoudelijke deel onder opleidingen met een afgeronde of lopende accreditatieaanvraag vallen. De

opleidingen hebben een goede relatie met de faculteiten waarmee zij samenwerken voor het vakinhoudelijke deel van de opleidingen en de thesistrjecten.

In het beroepsvoorbereidende deel bieden de opleidingen via kernpraktijken een geïntegreerd geheel van vakdidactiek, algemene didactiek en stagepraktijk. Dit zorgt voor structuur en coherentie in het curriculum. Studenten oefenen tijdens de werkcolleges (modelleren) en de stages om via kernpraktijken zich het leraarschap eigen te maken. De lerarenopleidingen hebben voldoende aandacht voor schoolvakspecifieke literatuur en didactiek, en leren studenten via systematisch evalueren aan om op masterniveau met wetenschappelijke literatuur te werken. De Lerarenacademie werkt intensief samen met een aantal opleidingsscholen, en besteedt voldoende aandacht aan de kwaliteit van de begeleiding, en de samenhang tussen stages en didactisch onderwijs. De organisatie en begeleiding binnen de praktijkstages is adequaat vormgegeven. De niet-Nederlandstalige delen van de opleiding zijn passend ingericht, en de kwaliteit hiervan is afdoende geborgd. Het panel geeft de opleidingen in overweging om na te gaan welke mogelijkheden er zijn om binnen het curriculum van de lerarenopleidingen meer aandacht te besteden aan begeleiding van leerlingen met leer- en gedragsproblemen, aandacht voor het omgaan met probleemklassen en een introductie op het klassenmentoraat.

De opleidingen zijn goed studeerbaar. De opleiding is in sterke mate studentgericht, en biedt met maatwerk, flexibiliteit en een persoonlijke aanpak ruimte aan een brede groep studenten met verschillende achtergronden. De opstartproblemen die de twejarige masteropleidingen kenden zijn inmiddels opgelost. Het docententeam is hecht en toegewijd aan studenten en aan elkaar. Het panel prijst de investering in promotietrajecten van docenten, en oordeelt dat het docententeam een mooie balans kent van onderwijs- en onderzoekservaring. Het gebruik van een team van vakdidactici voor de algemeen didactische onderdelen zorgt voor een goede coherentie tussen beide onderdelen. Het panel pleit met het oog op verwachte stijging in studentenaantallen voor het blijven investeren in voldoende personeel voor de lerarenopleidingen, zodat het team zich kan blijven professionaliseren en ontwikkelen.

Toetsing

De lerarenopleidingen hebben een adequaat systeem van toetsing waarin studenten in voldoende mate op alle beoogde leerresultaten worden getoetst. De geïntegreerde toetsing in de vorm van drie didactische proeven, drie praktijkstages en een thesis is passend bij de geïntegreerde manier waarop de lerarenopleidingen hun curriculum hebben ingericht. De opbouw in vergelijkbare toetsvormen en -criteria geeft studenten transparantie over wat aan het eind van de opleiding van hen verwacht wordt, en de mogelijkheid om hier in kennis en vaardigheden naar toe te werken. Om de rol van systematisch evalueren als onderzoekspraktijk sterker in de toetsing te verankeren, beveelt het panel aan om dit binnen de meesterproef expliciet te toetsen als apart onderdeel van de *rubric*. Het eindwerk van de twejarige masteropleidingen is een passende manier om de opleiding af te sluiten, waarin studenten aantonen het vakinhoudelijke en didactische deel van hun opleiding te kunnen combineren. De examencommissie vervult haar wettelijke taak op een adequate en proactieve manier, en houdt via steekproeven en evaluaties zicht op de kwaliteit van de toetsing binnen de opleiding. De borging van onderwijselementen die de lerarenopleiding van andere opleidingen afneemt is op een passende wijze belegd.

De beoordelingsformulieren van de didactische proeven en praktijkstages maken op een transparante manier duidelijk welke kennis en vaardigheden bij het gevraagde niveau horen, en hoe het cijfer is opgebouwd uit de verschillende onderdelen. Alle proeven en stages worden door minstens twee beoordelaars bekeken. Om de transparantie en validiteit van de beoordelingsformulieren verder te verbeteren, beveelt het panel aan om meer te differentiëren aan de bovenkant van de *rubric*, zodat het onderscheid tussen voldoende en goed beter verhelderd wordt. Ook beveelt het panel aan om de navolgbaarheid van de beoordelingen van de eindwerken te vergroten door de verschillende stappen in het beoordelingsproces te formaliseren en vast te leggen op de beoordelingsformulieren. Dit geldt voor de rol van de tweede lezer bij de proeven, en de rol van de vakdidacticus en opleidingsschool in de beoordeling van de praktijkstages. In deze formalisering zou de lerarenopleiding de rol van het lesbezoek in de beoordeling van de praktijkstage moeten expliciteren. Ten slotte sluit het panel zich aan bij de bevindingen en oproep van de examencommissie dat de lerarenopleidingen moeten werken aan het tegengaan

van onvolledigheden en slordigheden in de beoordelingsformulieren voor de praktijkstages. De beoordelingswijze van de recent ingevoerde eindwerken van de tweejarige masters is inzichtelijk, valide en transparant, en geeft een solide onderbouwing van het eindcijfer van de student. De twee beoordelaars met respectievelijk didactische en vakinhoudelijke achtergrond borgen dat beide elementen van de opleiding voldoende terugkomen in de eindbeoordeling.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel stelt vast dat de eindwerken van alle lerarenopleidingen een goede kwaliteit hebben, en laten zien dat studenten de beoogde leerresultaten van de opleidingen realiseren. Het panel was onder de indruk van de theses van de tweejarige masteropleidingen, en ziet dit als onderbouwing van de potentie die deze opleidingen hebben. Ze laten in hun werk zien vakinhoud en leraarschap te combineren en over voldoende academische capaciteiten te beschikken. De proeven en praktijkstages zouden nog verder kunnen verbeteren door studenten meer sturing te geven in welke kerncompetenties zij extra nadruk geven, en meer aandacht te besteden aan taalverzorging. De alumni van de opleidingen gaan voor het overgrote deel als leraar aan het werk. De scholen waarop zij werken waarderen hun competenties, en zowel de alumni zelf als hun werkgevers zijn positief over de aansluiting van de opleidingen op de praktijk van het leraarschap.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

M - Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

M - Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

Educatieve minor en module

Beoogde leerresultaten

De educatieve minor en module (hierna: educatieve minor) worden georganiseerd als onderdeel van de lerarenopleidingen van de VU. Studenten volgen de basis beroepsvoorbereiding die de leerlingen van de masteropleidingen ook volgen. In dit programma beoogt de VU leraren op te leiden die academische vakkennis combineren met leraarschap. Deze visie is volgens het panel overtuigend uitgewerkt in de onderwijsvisie van de lerarenopleidingen, via het geïntegreerd aanbieden van vakdidactiek, algemene didactiek en pedagogiek. Via het aspirant-lidmaatschap van Unesco beoogt de opleiding zich in te zetten voor burgerschap en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het panel geeft de lerarenopleidingen in overweging dit verder te integreren in de opleiding, bijvoorbeeld door elementen rondom burgerschap in de beoogde leerresultaten op te nemen.

De eindtermen van de educatieve minor zijn een aanpassing van die van de masteropleidingen. In sommige aspecten zijn deze beperkter geformuleerd om ze beter te laten aansluiten bij de beperkte tweedegraads lesbevoegdheid waarvoor de educatieve minor opleidt. Het panel is van oordeel dat de eindtermen passend zijn geformuleerd voor dit doel. Het geeft de opleiding in overweging mee om eindtermen op het gebied van groepsprocessen en leerontwikkelings- en gedragsproblemen toe te voegen, en te proberen hier tijd voor te vinden in het curriculum.

Onderwijsleeromgeving

Het curriculum van de educatieve minor vormt een samenhangend geheel van 30 EC, dat bestaat uit de basis beroepsvoorbereiding die studenten samen met de masterstudenten volgen. Het curriculum is didactisch goed gestructureerd. De opleidingen bieden via kernpraktijken een geïntegreerd geheel van vakdidactiek, algemene didactiek en stagepraktijk. Dit zorgt voor structuur en coherentie in het curriculum. Studenten oefenen tijdens de werkcolleges (modelleren) en de stages om via kernpraktijken zich het leraarschap eigen te maken. Hierbij heeft de Lerarenacademie aandacht voor het bachelorniveau van de minorstudenten: zij krijgen in eigen *peer groups* meer tijd en extra begeleiding voor de vakdidactische vakken. De lerarenopleidingen hebben voldoende aandacht voor schoolvakspecifieke literatuur. De Lerarenacademie werkt intensief samen met een aantal opleidingsscholen, en besteedt voldoende aandacht aan de kwaliteit van de begeleiding, en de samenhang tussen stages en didactisch onderwijs. De organisatie en begeleiding binnen de praktijkstages is adequaat vormgegeven.

Het docententeam is hecht en toegewijd aan studenten en aan elkaar. Het panel prijst de investering in promotietrajecten van docenten, en oordeelt dat het docententeam een mooie balans kent van onderwijs- en onderzoekservaring. Het gebruik van een team van vakdidactici voor de algemeen didactische onderdelen zorgt voor een goede coherentie tussen beide onderdelen. Het panel pleit met het oog op verwachte stijging in studentenaantallen voor het blijven investeren in voldoende personeel voor de lerarenopleidingen, zodat het team zich kan blijven professionaliseren en ontwikkelen.

De educatieve minor is studeerbaar, wat zich uit in een hoog studierendement. Het panel waardeert dat de Lerarenacademie naast de educatieve minor een deficiëntie-minor aanbiedt voor bachelorstudenten in de brede taal- en cultuuropleidingen van de VU, waardoor studenten na afloop hiervan kunnen voldoen aan de instroomeisen voor de masteropleiding LVHO T&C.

Toetsing

Studenten in de educatieve minor krijgen voor het grootste deel dezelfde toetsen en beoordelingen als studenten in de masteropleidingen. Dit betreft een systeem van geïntegreerde toetsing in de vorm van twee didactische proeven en twee praktijkstages. De opbouw in vergelijkbare toetsvormen en -criteria geeft studenten transparantie over wat aan het eind van de opleiding van hen verwacht wordt, en de mogelijkheid om hier in kennis en vaardigheden naar toe te werken. De examencommissie vervult haar wettelijke taak op een adequate en proactieve manier, en houdt via steekproeven en evaluaties zicht op de kwaliteit van de toetsing binnen de opleiding. De kwaliteitszorg voor de toetsing is met heldere afspraken door de verschillende aangesloten bacheloropleidingen gemandateerd aan de Lerarenacademie en de examencommissie van de lerarenopleidingen.

De beoordelingsformulieren van de didactische proeven en praktijkstages maken op een transparante manier duidelijk welke kennis en vaardigheden bij het gevraagde niveau horen, en hoe het cijfer is opgebouwd uit de verschillende onderdelen. Alle proeven en stages worden door minstens twee beoordelaars bekeken. Om de transparantie en validiteit van de beoordelingsformulieren verder te verbeteren, beveelt het panel aan om meer te differentiëren aan de bovenkant van de *rubric*, zodat het onderscheid tussen voldoende en goed beter verhelderd wordt. Ook beveelt het panel aan om de navolgbaarheid van de beoordelingen van de eindwerken te vergroten door de verschillende stappen in het beoordelingsproces te formaliseren en vast te leggen op de beoordelingsformulieren. Dit geldt voor de rol van de tweede lezer bij de proeven, en de rol van de vakdidacticus en opleidingsschool in de beoordeling van de praktijkstages. In deze formalisering zou de lerarenopleiding de rol

van het lesbezoek in de beoordeling van de praktijkstage moeten expliciteren. Ten slotte sluit het panel zich aan bij de bevindingen en oproep van de examencommissie dat de lerarenopleidingen moeten werken aan het tegengaan van onvolledigheden en slordigheden in de beoordelingsformulieren voor de praktijkstages.

Gerealiseerde leerresultaten

De eindwerken van de educatieve minor hadden over de breedte van alle schoolvakken de kwaliteit die van een tweedegraads bevoegd docent verwacht mag worden, en laten daarmee zien dat de studenten de beoogde leerresultaten realiseren. De proeven en praktijkstages zouden nog verder kunnen verbeteren door studenten meer sturing te geven in welke kerncompetenties zij extra nadruk geven, en meer aandacht te besteden aan taalverzorging. Afgestudeerden van de educatieve minor vinden vaak een baan als leraar in het voorgezet onderwijs als tweedegraads bevoegd docent.

De voorzitter, prof. dr. Katrien Struyven, en de secretaris, Peter Hildering MSc., van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 10 juni 2021

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING VAN DE MASTEROPLEIDINGEN EN DE EDUCATIEVE MINOREN

Organisatie

Alle lerarenopleidingen van de Vrije Universiteit worden georganiseerd door de VU Lerarenacademie, die is ondergebracht in de Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen (FGB). De Lerarenacademie biedt drie eenjarige masteropleidingen (60 EC) aan, waarin studenten die al een WO-master behaald hebben een eerstegraads lesbevoegdheid kunnen halen. Dit zijn de masteropleidingen Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Taal- en Cultuurwetenschappen (LVHO T&C), Mens- en Maatschappijwetenschappen (LVHO M&M) en Bètawetenschappen (LVHO Bèta).

Daarnaast biedt de VU sinds twee tweejarige masteropleidingen (120 EC) aan, waarin studenten het behalen van een eerstegraadsbevoegdheid combineren met vakinhoud op masterniveau. Dit zijn de masteropleidingen Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen (ETC), gestart per 2016/2017, en Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen (EM&M), gestart per 2017/2018. ETC en EM&M bestaan voor ongeveer de helft uit vakken gericht op het leraarschap (het beroepsvoorbereidende deel) en voor de andere helft uit inhoudelijke vakken die studenten volgen op één van de vier aangesloten faculteiten. Afhankelijk van het schoolvak is dat de Faculteit der Sociale Wetenschappen (FSW), de Faculteit der Geesteswetenschappen (FGW), de Faculteit der Religiewetenschappen en Theologie (FRT) of de School of Business and Economics (SBE). Voor de kwaliteitszorg van deze inhoudelijke vakken steunt de Lerarenacademie op de kwaliteitszorgsystemen en accreditatie van de opleidingen aan de aangesloten faculteiten. Alle bovengenoemde faculteiten, samen met de Faculteit der Bètawetenschappen, stemmen halfjaarlijks het onderwijs binnen de opleidingen af. Daarnaast heeft iedere faculteit betrokken bij Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen een facultaire vertegenwoordiger, die eerst aanspreekpunt is voor studenten van de bij die faculteit aangesloten schoolvakken. Voor Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen is een opleidingscoördinator aangesteld die het contact onderhoudt met vertegenwoordigers van de betrokken opleidingen binnen Faculteit der Geesteswetenschappen.

Naast de vijf eigen masteropleidingen verzorgt de Lerarenacademie ook onderwijs voor educatieve specialisaties in andere bachelor- en masteropleidingen. Dit zijn respectievelijk de E-variant, educatieve minor en educatieve module, die hieronder verder worden toegelicht. Het volledige onderwijsaanbod van de VU Lerarenacademie wordt in het vervolg van dit rapport aangeduid met de lerarenopleidingen.

Educatieve specialisatie in de Bètawetenschappen (E-variant)

Een aantal tweejarige masteropleidingen in de Bètawetenschappen biedt de mogelijkheid tot specialisatie in de Educatie in de afstudeerrichtingen biologie, scheikunde, natuurkunde, wiskunde of aardrijkskunde. Het volgen van deze specialisatie leidt tot het diploma van de eigen bètaopleiding, met als toevoeging een eerstegraads lesbevoegdheid in de gevolgde educatieve afstudeerrichting. Een overzicht van de opleidingen die deze E-variant aanbieden staat onder de Administratieve Gegevens in dit rapport (pag. 7). De E-variant heeft een omvang van 60 EC, en is qua inhoud identiek aan de 1-jarige masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Bètawetenschappen. De Faculteit der Bètawetenschappen besteedt de inhoud en kwaliteitszorg voor de E-variant uit aan de VU Lerarenacademie. De opleidings- en examencommissie van de VU Lerarenacademie nemen het werk van studenten binnen de E-variant mee in hun evaluaties en steekproeven, en rapporteren hierover aan de verantwoordelijke commissies binnen de Faculteit der Bètawetenschappen. In deze hoedanigheid vallen de E-varianten ook onder de accreditatie van de VU Lerarenopleiding.

Educatieve minor en module

Studenten van een groot aantal bacheloropleidingen aan de VU kunnen in hun vrije ruimte in het derde bachelorjaar een educatieve minor van 30 EC volgen. Na afronding van deze minor krijgen studenten een beperkte tweedegraads lesbevoegdheid in een aan hun opleiding gerelateerd schoolvak, waarmee ze in de onderbouw van vmbo-t, havo

en wvo mogen lesgeven. Studenten kunnen hetzelfde programma ook na afronding van hun bachelordiploma volgen. Dan heet dit programma een educatieve module, dat in alle aspecten verder identiek is aan de educatieve minor. In dit rapport wordt met educatieve minor steeds zowel de minor als de module bedoeld.

Deeltijdvariant

De drie eenjarige masteropleidingen zijn naast voltijd ook te volgen in een deeltijdvariant. In de praktijk schrijven studenten zich soms in voor de voltijdvariant als zij van plan zijn de opleiding in deeltijd te volgen, of als bij de start blijkt dat een deeltijdprogramma aangehouden moet worden vanwege persoonlijke situatie. De opleiding maakt in dat geval binnen de voltijdvariant maatwerkafspraken met de student (zie Standaard 2), waardoor deze de opleiding in bijvoorbeeld anderhalf of twee jaar kan voltooien. De voltijd- en deeltijdvariant zijn in de praktijk niet van elkaar te onderscheiden. Alle oordelen op de eenjarige masteropleidingen die het panel in dit rapport geeft zijn dus zowel op de voltijd- als deeltijdvarianten van toepassing.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Missie, visie en profiel

De VU Lerarenacademie beoogt leraren op te leiden die academische vakkennis combineren met beroepsvaardigheden. Door deze combinatie moeten afgestudeerden in staat zijn blijvend hun kennis en vaardigheden te ontwikkelen. Op die manier vormen ze een intermediair tussen hun academische discipline en het voortgezet onderwijs, en kunnen zij bijvoorbeeld optreden als trekker van onderwijsvernieuwingen binnen hun school.

Binnen het beroepsvoorbereidende deel van de lerarenopleidingen zoekt de Lerarenacademie de combinatie tussen vakinhoud en leraarschap door pedagogiek, algemene didactiek en vakdidactiek geïntegreerd aan te bieden en te toetsen. De lerarenopleidingen gebruiken hiervoor het concept van kernpraktijken: ongeveer 20 praktijken die in het beroep van leraar vaak voorkomen en afzonderlijk aangeleerd kunnen worden, zoals een les starten, orde houden of omgaan met verschillen in de klas. Studenten krijgen het leraarschap aangeleerd door zich te ontwikkelen in deze kernpraktijken. Deze komen terug in zowel de (algemene en vakspecifieke) didactiekvakken als in de praktijkonderdelen. Deze aanpak staat verder beschreven onder standaard 2. Het panel is positief over de duidelijke visie van de lerarenopleidingen op het leraarschap, en is onder de indruk van de manier waarop deze visie is verweven in het onderwijs. De integratie van vakdidactiek en algemene didactiek via de kernpraktijken zorgt ervoor dat studenten een samenhangend geheel aangeboden krijgen waarin vakkennis onlosmakelijk verbonden is met het onderwijzen hiervan.

Het oprichten van de tweejarige masteropleidingen, die ook de vakinhoud zelf koppelen aan het leraarschap, is een verdere doorvoering van deze visie. De academie werkt hard aan de relatie tussen de lerarenopleidingen en de aangesloten faculteiten om deze koppeling tot stand te brengen. De tweejarige lerarenopleidingen zijn daardoor steeds succesvoller in het aanbieden van onderdelen specifiek voor hun studenten binnen de vakinhoudelijke vakken aan de faculteiten (zie standaard 2). Door de opstartfase waarin de opleidingen zich bevinden is de visie van de academie voor deze opleidingen nog niet volledig gerealiseerd, maar door de investering in relaties met de faculteiten en de stijgende studentenaantallen is er steeds meer potentie om invloed uit te oefenen op de vakinhoudelijke vakken die studenten van de tweejarige opleiding volgen. Het panel is positief over de visie achter de tweejarige lerarenopleidingen, en is geïnteresseerd in de verdere ontwikkeling hiervan in de komende jaren. Het moedigt de academie aan op deze weg door te gaan om haar visie van volledig geïntegreerde lerarenopleidingen met vakinhoud te realiseren. Op de langere termijn ziet de academie ook potentie om dit voor de bètaschoolvakken in te richten, hetzij door de oprichting van een nieuwe opleiding, hetzij door een aanpassing van de opzet van de

E-variant. Het panel is geïnteresseerd in deze ontwikkelingen, en moedigt de lerarenopleidingen aan om hierover na te denken als de tweejarige lerarenopleidingen verder tot volwassenheid zijn gekomen.

Naast de integratie van vakinhoud en leraarschap profileert de VU Lerarenacademie zich met een sterke nadruk op flexibiliteit en maatwerk binnen een persoonlijke aanpak. De academie kijkt met iedere student hoe de opleiding optimaal kan worden afgestemd op zijn of haar individuele ontwikkeling tot leraar. Op die manier faciliteert de academie vele routes door de opleiding, die aansluiten bij de diverse achtergronden, levensfasen en vooropleidingen van de verschillende studenten. Afgestudeerden en huidige studenten van de opleiding herkennen en waarderen dit profiel van de opleiding. Het panel heeft gesproken met een zeer diverse studentpopulatie die vanuit verschillende achtergronden en op verschillende momenten in hun carrière de wens heeft gekregen leraar te worden. Sommigen kwamen direct vanuit een bachelor- of masteropleiding, anderen werkten al met een tweedegraads lesbevoegdheid, combineerden hun opleiding met een andere baan, of hadden al een carrière in het bedrijfsleven achter rug. In grote meerderheid noemden deze studenten de persoonlijke aanpak en het maatwerk als grootste kracht van de opleiding. Zij voelden zich gezien in hun individuele situatie en kregen van de lerarenopleidingen de mogelijkheid zich via een maatwerktraject de leerresultaten van de opleiding eigen te maken (zie Standaard 2). Het panel sluit zich bij deze positieve woorden aan, en prijst de inzet van de opleiding om via maatwerk een brede groep studenten de kans te geven leraar te worden.

De lerarenopleidingen hebben recent de ambitie uitgesproken om meer en structureel aandacht te besteden aan diversiteit, duurzaamheid, vrede en burgerschap. Deze stap staat in lijn met de VU-kernwaarden openheid en verantwoordelijkheid. De opleidingen zijn daarom in 2019 aspirant-Unesco-lerarenopleidingen geworden. Op deze manier hoopt de lerarenacademie zich duidelijker te profileren ten opzichte van de andere lerarenopleidingen in Nederland, en hun studenten extra toe te rusten op het gebied van burgerschap en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het panel heeft tijdens de visitatie met verschillende groepen gesproken over de invulling hiervan binnen de lerarenopleidingen. Eén van de kernpraktijken van de opleidingen is gericht op burgerschap. Daarnaast besteden de lerarenopleidingen via themalessen en keuzevakken verder aandacht aan de Unesco-kernwaarden. De academie is van plan dit nog verder uit te bouwen, en stond op het punt dit begin 2020 verder op te pakken met het docententeam toen de aandacht noodgedwongen verschoof richting de corona-pandemie. Het panel is positief over de ambitie van de lerarenopleidingen om Unesco-opleidingen te worden, en ziet hierin een mooie kans voor profilering van de VU-opleidingen. Het moedigt de academie aan dit initiatief verder uit te bouwen en het concreet handen en voeten te geven. Volgens het panel zou het bijvoorbeeld een goede stap zijn om aspecten rondom Unesco-waarden als burgerschap, diversiteit en duurzaamheid op te nemen in de beoogde leerresultaten. Zo kunnen de opleidingen de aandacht hiervoor in het curriculum borgen.

Beoogde leerresultaten

Het domeinspecifiek referentiekader voor universitaire lerarenopleidingen is in 2019 ten behoeve van de visitatie opgesteld door de Interdisciplinaire Commissie Lerarenopleidingen (ICL). In dit kader (zie Bijlage 1) zijn onder andere de bekwaamheidseisen voor leraren in het voorbereidend hoger onderwijs opgenomen die kaderstellend zijn voor de doelstellingen en eindtermen van de universitaire lerarenopleidingen. De wettelijk vastgestelde bekwaamheidseisen (vastgelegd in de Wet op het Voortgezet Onderwijs en het Besluit Bekwaamheidseisen Onderwijspersoneel (Bbo)) vormen daarvoor het uitgangspunt. Sinds 1 augustus 2017 zijn deze ondergebracht in drie clusters van bekwaamheden: vakinhoudelijke bekwaamheid, vakdidactische bekwaamheid en pedagogische bekwaamheid. De ICL heeft daar nog twee bekwaamheidseisen aan toegevoegd, te weten onderzoeksmatige bekwaamheid en professionaliteit.

De beoogde leerresultaten van de lerarenopleidingen bestaan uit vijf brede eindtermen A t/m E (zie Bijlage 2), die een uitwerking zijn van het domeinspecifiek referentiekader voor de landelijke lerarenopleidingen. Ze zijn op abstract niveau geformuleerd, zodat ze op alle zestien schoolvakken van toepassing zijn. Eindterm A, die het startbekwaamheidsniveau voor startende leraren bevat, is verder onderverdeeld in 19 leeruitkomsten. Deze 19 leeruitkomsten, gesorteerd volgens de veelgebruikte vier rollen van de academisch geschoolde leraar (professional,

ontwerper, uitvoerder en pedagoog), beschrijven aan welke eisen een startbekwame leraar dient te voldoen. Eindtermen B en C omschrijven de kennis en vaardigheden in het vakinhoudelijke deel van de tweejarige masters (voor de LVHO masters is dit voorkennis). Eindterm D is specifiek voor de tweejarige masters en omschrijft het uitvoeren van praktijkonderzoek. Eindterm E ten slotte gaat specifiek over Engelse uitdrukingsvaardigheid, en is alleen van toepassing op het schoolvak Engels binnen de tweejarige master ETC. Bij het opstellen van de 19 leeruitkomsten hebben de lerarenopleidingen advies gevraagd aan de veldadviesraad. Deze adviesraad bestaat uit de schoolbestuurders van de vijf opleidingscholen waar de VU mee samenwerkt. Zij geven gevraagd en ongevraagd advies aan het opleidingsmanagement op het gebied van strategie, beleid, didactiek en visie.

Het panel heeft de beoogde leerresultaten van de lerarenopleidingen bestudeerd, en concludeert dat deze op academisch masterniveau zijn geformuleerd, en passend voor een academische lerarenopleiding. De lerarenopleidingen laten in een overzicht overtuigend zien hoe de beoogde leerresultaten gekoppeld zijn aan de Dublin-descriptoren voor masteropleidingen. De koppeling van de beoogde leerresultaten en de 19 leeruitkomsten aan het domeinspecifiek referentiekader, garanderen dat deze aansluiten bij de wettelijke bekwaamheidseisen die vermeld staan in het Bbo. Elementen als het plaatsen van het schoolvak in een bredere context van wetenschappelijke kennis en andere vakken, en het differentiëren tussen leerlingen zijn bijvoorbeeld expliciet opgenomen. De betrokkenheid van de veldadviesraad versterkt verder de aansluiting van de leerresultaten bij de eisen van het beroepenveld.

Het viel het panel op dat eindterm D, het uitvoeren van praktijkonderzoek, niet voor de eenjarige masteropleidingen geldt. Afgestudeerden moeten in plaats daarvan 'kunnen bijdragen aan het ontwikkelen en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek, en dit onderzoek uitleggen en verantwoorden' (eindterm A, leeruitkomst 5). Het panel heeft met vertegenwoordigers van de opleiding gesproken in hoeverre deze eindterm passend is voor een academische masteropleiding. De opleiding heeft recent besloten het tweede onderzoeksvak (Praktijkonderzoek 2) uit het verplichte curriculum te halen na veel interne discussie met de verschillende adviesorganen binnen de opleiding, inclusief de opleidingscommissie, examencommissie en veldadviesraad. De achtergrond achter dit besluit is dat de opleiding van mening is dat afgestudeerden in hun beroepspraktijk vooral baat zullen hebben bij het verantwoord gebruiken van onderzoeksresultaten in plaats van het zelf genereren van hiervan. Dit noemt de opleiding *systematische evaluatie*, wat studenten leren in het vak Didactiek 3 als onderdeel van de meesterproef. De opleiding heeft er dus voor gekozen hier meer aandacht aan te besteden en de eindterm hier op aan te passen, en de algemene onderzoeksvaardigheden op masterniveau met name via de instroomeisen te borgen. Voor studenten die wel geïnteresseerd zijn in het uitvoeren van praktijkonderzoek en wellicht een promotietraject overwegen, blijft het onderzoeksvak Praktijkonderzoek 2 als keuzevak bestaan. Het panel begrijpt de keuzes en adviseert de opleiding om het belang van praktijkgericht onderzoek in de klas (via systematische evaluatie) blijvend te borgen. De instroomeisen garanderen algemene onderzoeksvaardigheden op masterniveau in het vakdomein, en het systematisch evalueren voegt hieraan academische kennis en onderzoekende vaardigheden rondom (vak)didactisch praktijkonderzoek in de eigen klas aan toe.

Educatieve minor

De educatieve minor heeft een set beoogde leerresultaten die is afgeleid van de 19 leeruitkomsten van de masteropleidingen. Vanwege de beperktere omvang van de minor kan deze niet alle leeruitkomsten van de masteropleidingen dekken, zoals complexe docentvaardigheden en het omgaan met onderwijskundig onderzoek. De opleiding heeft met advies van de opleidingscommissie gekeken welke van de leeruitkomsten geheel of gedeeltelijk door de minor kunnen worden gedekt, en is op basis daarvan tot een aangepaste lijst van 16 leeruitkomsten gekomen die als eindtermen van de minor gelden (zie Bijlage 2). Sommige leeruitkomsten zijn daarbij beperkter geformuleerd voor de minor ten opzichte van de master, zoals leeruitkomst 2 'kan zijn/haar professionele handelen evalueren en bijstellen', in plaats van 'kan zijn/haar professionele handelen evalueren, analyseren, bijstellen en ontwikkelen.' Het panel heeft deze lijst bestudeerd, en concludeert dat deze passend zijn voor een beperkte tweedegraads lesbevoegdheid.

Het panel signaleert dat de minor op dit moment de leeruitkomsten rond het sturen en begeleiden van groepsprocessen (leeruitkomst 16 masteropleidingen) en het signaleren van leerontwikkelings- en gedragsproblemen (leeruitkomst 19 masteropleidingen) niet in deze lijst heeft opgenomen. Uit de interviews begreep het panel dat de minor hier wel aandacht aan besteedt, maar dat het opleidingsmanagement dit niet voldoende vindt om het bereiken van deze leerresultaten te garanderen. Het panel begrijpt dat de tijd beperkt is, maar denkt dat dit twee belangrijke vaardigheden zijn die ook voor studenten met een beperkte tweedegraadsbevoegdheid zeer bruikbaar zijn. Het vraagt de opleiding te overwegen deze eindtermen wel op te nemen, en te proberen tijd hiervoor te vinden in het curriculum van de minor.

Overwegingen

De lerarenopleidingen aan de VU beogen leraren op te leiden die academische vakkennis combineren met leraarschap. Deze visie is volgens het panel overtuigend uitgewerkt in de onderwijsvisie van de lerarenopleidingen, via het geïntegreerd aanbieden van vakdidactiek, algemene didactiek en pedagogiek. De tweejarige masteropleidingen voegen hier nog de integratie met vakinhoudelijke kennis en vaardigheden aan toe. Het panel is positief over de ontwikkeling van de tweejarige opleidingen, en moedigt de lerarenacademie aan om op deze weg voort te gaan. De lerarenopleidingen profileren zich daarnaast met veel aandacht voor maatwerk, flexibiliteit en een persoonlijke aanpak, wat studenten zeer waarderen. Via het aspirant-lidmaatschap van Unesco beoogt de opleiding zich in te zetten voor burgerschap en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het panel geeft de lerarenopleidingen in overweging dit verder te integreren in de opleiding, bijvoorbeeld door elementen rondom burgerschap in de beoogde leerresultaten op te nemen.

De beoogde leerresultaten van de lerarenopleidingen zijn passend voor academische masteropleidingen, en sluiten aan bij de startbekwaamheid voor een eerstegraads leraar zoals omschreven in de wettelijke bekwaamheidseisen. De betrokkenheid van de veldadviescommissie bij de beoogde leerresultaten versterkt de aansluiting van de leerresultaten bij het beroepenveld.

De eindtermen van de educatieve minor zijn een aanpassing van die van de masteropleidingen. In sommige aspecten zijn deze beperkter geformuleerd om ze beter te laten aansluiten bij de beperkte tweedegraads lesbevoegdheid waarvoor de educatieve minor opleidt. Het panel is van oordeel dat de eindtermen passend zijn geformuleerd voor dit doel. Het geeft de opleiding in overweging mee om eindtermen op het gebied van groepsprocessen en leerontwikkelings- en gedragsproblemen toe te voegen, en te proberen hier tijd voor te vinden in het curriculum.

Conclusie

Masteropleiding LVHO in de Bètawetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Masteropleiding LVHO in de Taal en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Masteropleiding LVHO in de Mens- en Maatschappijwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Masteropleiding Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Masteropleiding Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Curriculum: inhoud, samenhang en werkvormen

De lerarenopleidingen zijn opgebouwd uit vier basiscomponenten. Dit zijn de *basis beroepsvoorbereiding* (30 EC, alle opleidingen inclusief de minor), *verdieping beroepsvoorbereiding* (27-30 EC, alle opleidingen exclusief de minor), het *vakinhoudelijke deel* (36 EC, tweejarige masters) en het *thesistraject* (27 EC, tweejarige masters). De tweejarige masteropleidingen kennen daarnaast een *lintmodule* zonder toegekende EC die elk semester parallel aan de vakken loopt. Deze bevat activiteiten rondom cohortvorming en intervisie. Het volledige curriculum van de vijf opleidingen en de educatieve minor is te vinden in Bijlage 3. Studenten in de E-variant volgen hetzelfde curriculum als studenten in de opleiding LVHO Bèta.

- In de *basis beroepsvoorbereiding* ontwikkelen studenten zich tot een vakbekwaam leraar met een niveau passend bij een tweedegraads bevoegd docent in een gekozen schoolvak. Zij volgen hiervoor twee praktijkstages van samen 15 EC op een VO-school onder toezicht van een werkplekbegeleider binnen de school, doorgaans op één van de vijf opleidingsscholen waar de Lerarenacademie mee samenwerkt. Parallel hieraan volgen studenten 12 EC (masteropleidingen) of 15 EC (minor) in didactische vakken Didactiek 1 en 2. Deze vakken integreren algemene didactiek, pedagogiek, intervisie en vakdidactiek. Om de planning van de stages te vergemakkelijken zijn de didactiekvakken op één dag per week ingeroosterd. Ze bestaan uit een gemeenschappelijk ochtendprogramma, waarin studenten van alle schoolvakken samen algemeen-didactische onderwerpen behandelen, en een middagprogramma met vakdidactische werkcolleges. Deze volgen studenten per schoolvak, of per cluster van gerelateerde schoolvakken, afhankelijk van het onderwerp. Tijdens de stageperiodes ontmoeten studenten elkaar in *peer groups*, waarbij ze ervaringen kunnen uitwisselen en dilemma's waar ze tegenaan lopen kunnen bespreken. Ten slotte maken studenten in het vak Praktijkonderzoek 1 (3 EC) in de rol van gebruikers van onderzoek kennis met het brede spectrum aan onderwijsonderzoek, en leren ze om deze onderzoeken te gebruiken ter onderbouwing en verbetering van hun eigen lessen. Minorstudenten volgen dit vak niet, zij krijgen in plaats daarvan 3 EC extra begeleiding in peer groepen voor de didactische vakken. De basisproef van het vak Didactiek 2 en de tweede stagebeoordeling vormen samen het eindwerk van de minor. De didactische vakken zijn geordend volgens kernpraktijken: praktijken die in het beroep van leraar vaak terugkomen en apart aangeleerd kunnen worden, zoals orde houden, lessen voorbereiden en toetsen van leerlingen. In een typisch didactiekcollege staat één kernpraktijk centraal. In de ochtend legt de docent deze kernpraktijk uit, geeft inbedding hiervan in wetenschappelijke literatuur, en geeft zelf een goed voorbeeld van toepassing van de kernpraktijk in het eigen onderwijs (modellieren). In de middag oefenen studenten onder begeleiding van vakdidactici in kleinere groepen zelf met de kernpraktijk binnen de context van het eigen schoolvak. De werkplekbegeleiders van de studenten zijn via een wekelijkse informatiemail vanuit de lerarenopleiding ook op de hoogte van de behandelde kernpraktijken, en kunnen hier desgewenst samen met de student verder mee oefenen binnen de praktijkstage.
- In de *verdieping beroepsvoorbereiding* bouwen studenten voort op de basis uit het eerste beroepsvoorbereidende deel van de opleiding. Deze module is op dezelfde wijze ingericht, met een derde praktijkstage (15 EC) parallel aan het vak Didactiek 3 (9 EC). De module is opnieuw geordend via kernpraktijken. Dit zijn meer verdiepende praktijken, zoals groepsdynamiek, evaluatie van onderwijs en gedrags- en leerkenmerken. Naast deze 24 EC kunnen studenten van de LVHO-opleidingen voor 6 EC aan verdiepende keuzevakken volgen, zoals Blended Learning, tweetalig onderwijs of het onderzoeksvak Praktijkonderzoek 2. Studenten uit de tweejarige masters volgen geen keuzevakken, maar wel een verplicht extra vak ICT in Onderwijs (3 EC). De omvang van het verdiepingsdeel is voor de tweejarige masteropleidingen dus respectievelijk 27 EC in plaats van de 30 EC voor LVHO-studenten. De meesterproef van het vak Didactiek 3 en de beoordeling van de derde stage vormen samen het eindwerk voor de LVHO-masters.
- In het *vakinhoudelijke deel* van hun opleiding volgen studenten EM&M en ETC voor 36 EC vakken binnen de aan hun schoolvak gelieerde wetenschappelijke discipline. De Lerarenacademie heeft in overleg met de samenwerkende faculteiten per schoolvak een lijst vakken opgesteld waaruit studenten kunnen kiezen om hun vakinhoudelijke deel te vullen. Studenten kunnen hiermee zelf accenten leggen op welk vakinhoudelijk terrein zij zich willen profileren. De keuzevrijheid die studenten hierin hebben verschilt op basis van hun

vooropleiding en het schoolvak waarvoor zij als leraar opgeleid worden. Bij de schoolvakken binnen LVHO T&C is een aantal vakinhoudelijke vakken verplicht om voldoende niveau in de betreffende taal te garanderen.

Studenten volgen de vakinhoudelijke vakken op de betreffende faculteiten, vaak samen met studenten van andere opleidingen. Bij iedere deelnemende faculteit staat de Lerarenacademie in nauw contact met een faculteitsvertegenwoordiger, die zich inzet voor de integratie van vakinhoud en beroepsvoorbereiding binnen de inhoudelijke vakken. Dit kan bijvoorbeeld de vorm hebben van aparte opdrachten of literatuur voor studenten die vanuit EM&M of ETC deelnemen aan de vakken. Voor de schoolvakken Engels, Nederlands, Frans en Griekse en Latijnse Taal & Cultuur heeft de Faculteit der Geesteswetenschappen inmiddels één of meer vakken specifiek voor studenten van de lerarenopleidingen ontwikkeld, zoals English as a Second Language (Engels), La Littérature Française contemporaine (Frans) en Klassieken voor de Klas (Grieks & Latijn). De Lerarenacademie hoopt in de toekomst meer van dit soort specifieke vakinhoudelijke vakken te kunnen aanbieden bij verschillende faculteiten. De vakken in het vakinhoudelijke deel vallen, met uitzondering van de speciaal voor de lerarenopleiding ontwikkelde vakken, onder andere geaccrediteerde opleidingen aan de VU. Het panel heeft zich, via een door de lerarenopleidingen verstrekt overzicht, kunnen verzekeren dat alle vakken die studenten ETC en EM&M kunnen volgen onder een afgeronde of lopende accreditatieaanvraag vallen.

- Studenten EM&M en ETC ronden hun opleiding af met een *thesistraject* van 27 EC. Hierin verrichten zij een afstudeeronderzoek op masterniveau waarin zij vakinhoudelijk en onderwijskundig onderzoek op het gebied van hun schoolvak combineren. Dit is één geïntegreerde thesis, waarbij zowel onderwijskunde als vakdidactiek aan de orde komt. Studenten starten hun thesistraject in het eerste semester met het vak Onderzoek in Onderwijs (6 EC). Hierin leren studenten onderzoeksmethodieken en statistiek. De docenten inventariseren van tevoren over welke onderzoeksvaardigheden individuele studenten al beschikken, en welke zij nodig hebben in hun thesistraject, en passen de inhoud van het vak hierop aan. In het tweede semester volgen de studenten het vak Praktijkonderzoek 1 met de andere studenten uit de lerarenopleiding als onderdeel van het de basis beroepsvoorbereiding, en in semester drie kiezen ze een thesisonderwerp. Het vierde semester is volledig gewijd aan de thesis (21 EC). Ze schrijven daarbij onder begeleiding van zowel een vakinhoudelijk expert als een vakdidacticus een thesis over een onderwerp dat zij zowel vakinhoudelijk als didactisch benaderen. Bij ETC was dit vóór 2020-2021 nog gesplitst in twee samenhangende eindwerken, maar sinds dit jaar is dit voor EM&M en ETC gelijkgetrokken.
- Parallel aan de vakken nemen studenten van de tweejarige masteropleidingen tijdens de duur van de opleiding deel aan een *lintmodule*. Deze heeft als algemeen doel om ontmoeting tussen de studenten te organiseren, met daarnaast per semester een specifiek doel zoals intervisie of thesisbespreking. Omdat zij de vakinhoudelijke vakken aan verschillende faculteiten volgen en de didactische vakken samen met studenten van de andere lerarenopleidingen doen, komen studenten van de tweejarige masters elkaar nauwelijks tegen. De lintmodule bestaat uit losse bijeenkomsten verspreid over de semesters met wisselende onderwerpen, zoals intervisie, het bespreken van thema's zoals burgerschap, het uitwisselen van ervaringen over het thesistraject en het volgen van facultatieve colleges over specifieke onderzoeksvaardigheden.

Het panel heeft het curriculum van de lerarenopleidingen, de inhoud van een aantal vakken en de vakdidactieken en leerdoelen van de verschillende schoolvakken bestudeerd, en is van oordeel dat de lerarenopleiding een didactisch goed gestructureerd curriculum aanbiedt, waarin alle elementen uit de beoogde leerresultaten terugkomen. Vakdidactiek, algemene didactiek en de stagepraktijk zijn goed op elkaar afgestemd via de kernpraktijken, waarmee de opleiding een stevige relatie tussen theorie en praktijk neerzet. Dit sluit volgens het panel bovendien goed aan met het werkveld, waarin alle elementen van het leraarschap zich ook in samenhang aandienen. De studenten die het panel heeft gesproken herkennen en waarderen het werken met kernpraktijken. Ze geven aan dat dit voor structuur en coherentie zorgt in het curriculum. De vorm waarin de opleiding de kernpraktijken aanbiedt moedigt aan hier zelf mee te oefenen, waardoor studenten zich geholpen voelen zich het leraarschap via concrete stappen eigen te maken.

Volgens het panel hebben de lerarenopleidingen binnen de vakdidactiek voldoende aandacht voor verschillen en overeenkomsten tussen de schoolvakken. Studenten krijgen binnen de vakdidactische vakken veel schoolvak-specifieke literatuur aangeboden. Schoolvakken die een specifieke vakdidactiek hebben, zoals wiskunde en de klassieke talen, volgen hun vakdidactische werkcolleges grotendeels binnen hun eigen schoolvak. Tegelijkertijd werken gerelateerde schoolvakken veel samen, bijvoorbeeld de moderne vreemde talen, de mens- en maatschappijvakken en natuur- en scheikunde. Dit zorgt ervoor dat ook studenten in schoolvakken die kleine aantallen studenten trekken, zoals Frans en Duits, voldoende medestudenten hebben om mee samen te werken. De lerarenopleidingen zijn door het versterken van de vakdidactiek ruim voldoende tegemoetgekomen aan de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie op dit punt.

De tweejarige masteropleidingen bieden een unieke combinatie van vakinhoud en leraarschap. Het panel is te spreken over de inspanningen die de lerarenacademie samen met de faculteiten levert om kruisbestuiving tussen beide elementen te vinden binnen de vakinhoudelijke vakken. Binnen de korte periode dat de opleidingen bestaan, hebben de lerarenacademie en de faculteiten binnen een complexe omgeving gezamenlijk gedragen opleidingen opgezet. Faculteiten bieden steeds vaker gerichte literatuur en opdrachten aan, of in enkele gevallen zelfs volledige vakken voor studenten van de lerarenopleidingen. Het panel moedigt de Lerarenacademie aan door te gaan met het uitbouwen van deze goede initiatieven. Ook is het panel positief over de lintmodule. Studenten waarderen de ontmoeting en samenwerking, en de samenhang die dit binnen hun opleiding biedt.

Gebaseerd op de gesprekken met studenten en alumni heeft het panel aan aantal inhoudelijke elementen bemerkt waar de lerarenopleidingen meer aandacht aan zouden kunnen besteden. Meerdere studenten en alumni merkten op dat zij weliswaar bevoegd waren om in de onderbouw en op het vmbo-t les te geven, maar dat zij hierin tijdens de opleiding niet noodzakelijk praktijkervaring opdoen. De dynamiek van deze klassen is volgens studenten en alumni heel verschillend van die in de bovenbouw havo en vwo, waar zij zich niet altijd goed op voorbereid voelden. Andere door meerdere studenten en alumni genoemde lacunes in de lerarenopleidingen zijn begeleiding van leerlingen met leer- en gedragsproblemen zoals ADHD, autisme en dyslexie, aandacht voor het omgaan met probleemklassen en een introductie op het klassenmentoraat. Het panel is zich ervan bewust dat een opleiding keuzes moet maken en mogelijk niet al deze onderwerpen uitputtend kan behandelen, maar het beveelt de opleidingen aan om na te gaan welke mogelijkheden er voor deze onderwerpen binnen het curriculum zijn.

Curriculum: onderzoeksvaardigheden

Zoals besproken onder standaard 1 heeft de opleiding in een curriculumwijziging in 2019 besloten om het vak Praktijkonderzoek 2 niet langer verplicht te stellen voor studenten in de LVHO-opleidingen. Hierdoor leren studenten binnen de opleiding niet langer meer om zelf onderwijskundig onderzoek op te zetten en uit te voeren. Voor studenten die meer onderzoekservaring willen opdoen blijft het vak wel als keuzevak bestaan. De visie van de lerarenopleidingen is dat leraren in het voorgezet onderwijs met name als gebruikers in plaats van producenten van wetenschappelijk onderzoek actief zullen zijn. Omdat studenten van de eenjarige masters in hun vooropleiding al hebben aangetoond over algemene onderzoeksvaardigheden te beschikken, wil de Lerarenacademie zich binnen de opleidingen richten op werken met wetenschappelijk onderzoek in plaats van het zelf doen van wetenschappelijk onderzoek. De opleidingen noemen dit systematisch evalueren. Studenten maken tijdens de opleiding kennis met onderwijsonderzoek, en leren om publicaties daarover te gebruiken ter onderbouwing en verbetering van hun eigen lessen. De didactische vakken zijn tijdens de curriculumwijzigingen aangepast om systematisch evalueren te integreren als een set kernpraktijken. Ook de meesterproef van de LVHO-opleidingen werd aangepast zodat systematisch evalueren hier deel van uitmaakt.

Zoals onderbouwd onder standaard 1, is het panel van oordeel dat de keuze om het uitvoeren van praktijkonderzoek niet langer onderdeel van de opleiding te maken weloverwogen genomen. Het panel heeft materialen van het vak Praktijkonderzoek 1 en de didactische vakken nader bestudeerd, en concludeert op basis daarvan dat kennis over onderwijsonderzoek en vaardigheden rond het omgaan hiermee in deze vakken voldoende op masterniveau

uitgewerkt zijn. De grondigheid waarmee studenten leren om systematische evaluaties op basis van wetenschappelijk onderzoek uit te voeren, kan volgens het panel in veel gevallen doorgaan voor het uitvoeren van onderzoek in de eigen praktijk. Het beveelt de opleiding daarom aan het systematisch evalueren meer als onderzoekspraktijk te beschouwen, en te zorgen dat iedere student dit met voldoende diepgang krijgt aangeboden. De opleiding zou dit bijvoorbeeld kunnen doen door dit apart te toetsen (zie Standaard 3).

Curriculum: stages en opleidingsscholen

Een groot deel van het curriculum (15 EC voor de minor en 30 EC voor de masteropleidingen) is gereserveerd voor de drie praktijkstages. Studenten voeren dit zoveel mogelijk uit op één van de vijf opleidingsscholen in de regio waarmee de VU samenwerkt. De meeste studenten doen hun stages op één school. Tijdens hun stage worden studenten begeleid door een werkplekbegeleider (een eerstegraadsopgeleide leraar in het schoolvak van de student) en een docent van de Lerarenacademie. De drie praktijkstages bevatten gezamenlijk 240 klassencontacturen. Tijdens de klassencontacturen observeert de student lessen, geeft zelf lessen, en onderneemt andere leerlinggerichte activiteiten. Studenten dienen minimaal 120 lessen zelf te verzorgen, waarvan minimaal 40 lessen in de bovenbouw havo en vwo. Onder begeleiding van de werkplekbegeleider nemen studenten steeds een groter en actiever aandeel op in het lesgeven en werken in de school. De werkplekbegeleider geeft hierbij regelmatig feedback en bespreekt ontwikkelpunten. In de verschillende praktijkstages zit progressie van observatie en eerste zelfstandige lessen (Praktijk 1) naar verdere ontwikkeling van lesgevende vaardigheden (Praktijk 2) naar vakdidactische verdieping en afstemming van onderwijs op specifieke behoeften (Praktijk 3). Studenten die al een onderwijsbaan hebben geven bij Praktijk 1 al direct zelfstandig les. Bij hen ligt de nadruk bij de begeleiding vanuit de werkplekbegeleider op het niveau van didactisch handelen in de les. Als afronding van iedere stage bespreken student, werkplekbegeleider en docent van de Lerarenacademie de prestaties van de student, en reflecteert de student op zijn of haar ontwikkeling. Samen met de observaties van beide begeleiders vormt dit de toetsing van de praktijkstages.

Werkplekbegeleiders volgen via hun opleidingsschool een interne opleiding tot werkplekbegeleider. Iedere opleidingsschool heeft een schoolopleider aangesteld, die het stagetraject binnen de school coördineert, en toeziet op de kwaliteit van de werkplekbegeleiders. Andersom is er voor iedere opleidingsschool binnen de Lerarenacademie een instituutopleider aangewezen. De instituutopleider en schoolopleider hebben regelmatig contact over de kwaliteit van de begeleiding en beoordeling op de scholen. Waar nodig gaat dit ook over individuele studenten of werkplekbegeleiders. Om aansluiting tussen de opleiding aan de VU en de stage te bevorderen, houdt de Lerarenacademie de werkplekbegeleiders op de hoogte van de onderwerpen die de vakdidactische colleges behandelen. De werkplekbegeleiders ontvangen een wekelijkse mail met daarin de behandelde kernpraktijken, en suggesties om dit binnen de stage verder te oefenen. Studenten zitten daarnaast tijdens hun stage met medestudenten in een *peer group* waarin zij onder begeleiding van een docent van de Lerarenacademie ervaringen kunnen uitwisselen en elkaar kunnen helpen. De docenten die vanuit de lerarenopleidingen verantwoordelijk zijn voor de stages wonen minstens eens per half jaar een les bij van de betreffende student om een beeld te krijgen van het functioneren van de student op de stageschool. Om de contacten met de opleidingsscholen verder te bevorderen, organiseert de VU Lerarenacademie samen met de UvA en de HvA een jaarlijkse conferentie Samen Opleiden voor alle werkplekbegeleiders en schoolopleiders van de opleidingsscholen. Ook vormen de rectoren van de opleidingsscholen samen de veldadviescommissie, met wie de Lerarenacademie in nauw contact staat (zie Standaard 1).

Incidenteel volgen studenten een stage buiten één van de vijf opleidingsscholen. Dit zijn meestal studenten die de opleiding combineren met een betaalde baan als on(der)bevoegd leraar, en hun eigen school als praktijkplek gebruiken. Omdat de Lerarenacademie in dit geval minder middelen tot kwaliteitscontrole heeft dan binnen de opleidingsscholen, neemt de lerarenopleiding in zulke gevallen een grotere rol in de stagebegeleiding in. Zo selecteert de VU rechtstreeks een geschikte werkplekbegeleider en bieden vakdidactici van de lerarenopleiding extra ondersteuning in het werken met de kernpraktijken tijdens de stage. In de praktijk verlopen deze stages daarom vrijwel altijd zonder incidenten.

Het panel oordeelt positief over de inrichting van de stages en de begeleiding daarvan. Gebaseerd op gesprekken met werkplekbegeleiders, schoolopleiders, docenten en studenten zijn de relaties tussen de lerarenopleiding en de opleidingsscholen goed. Het werken met school- en instituutopleiders geeft structuur aan de begeleiding, en geeft de ruimte om op meer centraal niveau te sturen op kwaliteit. De werkplekbegeleider en vakdidacticus vanuit de Lerarenacademie hebben regelmatig contact. Studenten ervaren samenhang tussen hun stage en het didactisch onderwijs aan de VU. De kernpraktijken spelen hier een belangrijke rol in. De meeste studenten en begeleiders gaven aan dit actief te gebruiken. Hierin is ook ruimte voor maatwerk: studenten kunnen in overleg een kernpraktijk kiezen om te oefenen die voor hen op dat moment relevant is. De intensievere begeleiding van studenten die buiten de opleidingsscholen stagelopen is passend, en geeft de lerarenopleidingen inzicht in de kwaliteit van deze stages.

Studeerbaarheid

Van de instromende studenten in de lerarenopleidingen haalt ongeveer 75% de eindstreep. Studenten in de eenjarige masters doen er gemiddeld 15 maanden over om af te studeren, waarbij een kleine groep (14%) er meer dan twee jaar over doet. Dit is meestal een bewuste keus. Veel studenten combineren leren en werken, bijvoorbeeld omdat zij later in hun carrière met de opleiding beginnen, of halverwege hun opleiding al een betaalde baan in het onderwijs krijgen. Het terugdringen van deze studievertraging ziet de opleiding niet als allerhoogste prioriteit: flexibiliteit en maatwerk is juist een belangrijk doel van de opleiding (zie Standaard 1). De opleiding zoekt hierbij continu naar de juiste balans. Het kunnen combineren van werk en opleiding is voor veel studenten een belangrijke voorwaarde om aan de opleiding te beginnen. De opleiding biedt actief studiepaden van anderhalf en twee jaar aan om studenten hierin te faciliteren, en is altijd bereid maatwerktrajecten voor studenten te plannen. Zo kunnen studenten bijvoorbeeld stagelopen bij hun eigen werkgever als zij al een baan in het onderwijs hebben, of vrijstelling krijgen voor bepaalde onderdelen van het curriculum als zij aantoonbare vaardigheden op dit gebied bezitten vanuit hun eerdere carrière.

De tweejarige masteropleidingen bestaan nog te kort om structurele uitspraken over de studeerbaarheid te doen. Het eerste cohort studenten heeft volgens de opleiding nog last gehad van kinderziektes in het curriculum. Deadlines in het vakinhoudelijke deel en het didactische deel vielen soms gelijktijdig, waardoor piekbelasting ontstond. De lerarenopleidingen hebben dit inmiddels in overleg met de facultaire vertegenwoordigers en de opleidingscommissie gladgetrokken.

De opleiding heeft snel kunnen inspelen op de coronabeperkingen in 2020. Studenten hebben hun stage via online onderwijs kunnen voortzetten, en de didactische colleges zijn online doorgegaan. Hoewel ze het directe contact met leerlingen, andere leraren en de bredere groep van medestudenten buiten hun *peer group* misten, meldden studenten ook voordelen van deze periode: online was het vaak gemakkelijker met de stagebegeleider af te spreken, en ze hebben veel vaardigheden opgedaan in het geven van online onderwijs. De studenten van de eenjarige masteropleidingen en de educatieve minor hebben uiteindelijk weinig vertraging opgelopen. Studenten uit de tweejarige masteropleidingen hebben het meest last gehad van de coronabeperkingen begin 2020. Zij hadden juist hun thesisontwerp afgerond en stonden op het punt de bijbehorende onderzoeken uit te voeren, toen de *lockdown* van kracht werd. Veel studenten waren daardoor gedwongen hun thesisonderzoek te herontwerpen omdat hun onderzoek door de sluiting van de scholen niet meer mogelijk was. De studenten zijn hier met hulp van de opleiding in geslaagd, en waren ten tijde van de visitatie net afgestudeerd of in de afrondende fase.

De studenten die het panel gesproken heeft waren positief over de studeerbaarheid van de opleiding en het maatwerk wat de opleiding hen bood bij het plannen van hun vakken en opdrachten. Een aantal van hen combineerden de opleiding met een grotere baan, zonder dat dit tot onwerkbaar hoge belasting leidde. Het panel concludeert op basis hiervan dat de opleiding zonder problemen is te volgen binnen de vastgestelde 60 EC. De effectieve studiebelasting van de opleiding kan in de praktijk lager zijn vanwege het integratieve karakter van de toetsing (zie standaard 3). Studenten hebben een grote vrijheid in het uitvoeren van authentieke opdrachten, zoals het ontwerpen van een lessenserie. Door slim te combineren kunnen studenten dit vaak binnen de context van hun

stage uitvoeren. Met name voor studenten die al als leraar actief zijn, wordt de opleiding hiermee goed combineerbaar met een baan. De lerarenopleidingen zijn adequaat omgesprongen met de coronabeperkingen. Met grote inspanning zijn de lerarenopleidingen erin geslaagd de gevolgen voor hun studenten te beperken.

Het panel concludeert dat de opleiding goed studeerbaar is. Het prijst het maatwerk dat de opleiding biedt om de opleiding passend te maken voor werkende studenten en zij-instromers met diverse achtergronden, zonder concessies aan de inhoud te doen. De lage rendementen die de opleiding op papier heeft zijn volgens het panel goed verklaarbaar vanuit de context waarin studenten de opleiding volgen, en staan niet voor structurele studeerbaarheidsissues. Wat betreft de tweejarige masteropleidingen heeft het panel er op basis van de gesprekken met studenten vertrouwen in dat de opstartproblemen zijn verholpen.

Studentgerichtheid

Studenten zijn tevreden over de keuzemogelijkheden die de lerarenopleidingen bieden. Naast de grote vrijheid die studenten ervaren bij het invullen van hun opdrachten, waarderen zij ook de keuzeruimte in het curriculum. Door Praktijkonderzoek 2 facultatief te maken, is er meer ruimte gekomen voor keuzevakken, waardoor studenten zich meer kunnen profileren in een bepaalde richting, zoals ICT in het onderwijs, burgerschap of onderwijskundig onderzoek. Studenten in de tweejarige masters hebben sinds 2020-2021 18 EC vrije keuzeruimte binnen het beroepsvoorbereidende deel, en hebben daarnaast veel vrijheid in het invullen van het vakinhoudelijk deel en hun thesisonderzoek. Zij ervaren daardoor veel ruimte om hun opleiding naar eigen voorkeuren in te richten. Verder melden studenten dat de opleiding korte lijnen heeft, en zij daardoor gemakkelijk bij docenten terecht kunnen voor vragen of verzoeken. De opleiding is daarbij altijd bereid om rekening te houden met de situatie van de student, en te kijken naar maatwerk. De opleidingscommissie speelt een belangrijke, proactieve rol in het doorlopend verbeteren van de opleiding, waarmee de lerarenopleidingen de aanbeveling van de vorige visitatiecommissie op dit punt ter harte heeft genomen.

Het panel onderschrijft dit positieve oordeel van studenten, en concludeert dat de opleiding in sterke mate studentgericht is, en daarmee in ruime mate voldoet aan haar eigen streven naar flexibiliteit en een persoonlijke aanpak. Studenten zien mogelijke verbeteringen in de communicatie tussen de opleiding en de studenten. De opleiding communiceert vaak via verschillende kanalen, waardoor studenten het lastig vinden te bepalen of zij alle benodigde informatie gekregen hebben. Het management van de lerarenopleidingen herkent dit signaal, en meldde het panel dat zij werken aan het consequenter gebruik van communicatiekanalen. Het panel ondersteunt dit.

Onderwijstaal

De lerarenopleidingen zijn Nederlandstalig. Binnen de tweejarige masteropleidingen volgen studenten hun vakinhoudelijke colleges grotendeels in het Engels, en binnen de specialisatie Frans in het Frans. De kwaliteit hiervan is geborgd binnen de accreditaties van de masteropleidingen van de faculteiten die deze vakken aanbieden. Studenten in de tweejarige masteropleidingen kunnen zelf kiezen of zij hun thesis in het Nederlands of in het Engels schrijven. Alleen voor het schoolvak Engels is een Engelstalige scriptie verplicht. Het panel concludeert dat de opleiding de niet-Nederlandstalige delen van de opleiding passend heeft ingericht, en de kwaliteit hiervan afdoende borgt.

Docenten

Het docententeam van de Lerarenacademie bestaat uit 21 docenten die nauw samenwerken om de lerarenopleidingen te verzorgen. Zij organiseren gezamenlijk de beroepsvoorbereidende vakken (Didactiek en Praktijk). Het team bestaat grotendeels uit vakdidactici in de verschillende schoolvakken, die gezamenlijk de colleges over algemene didactiek en pedagogiek verzorgen. Alle docenten zijn in het bezit van ofwel een Basiskwalificatie Onderwijs (62%) ofwel een eerstegraadsbevoegdheid (80%), en een groot deel bezit beide. Negen docenten combineren hun werk aan de VU met een deeltijdbaan als leraar in het voortgezet onderwijs. De Lerarenacademie moedigt dit aan, omdat dit garandeert dat zij in contact blijven met de praktijk. De vakinhoudelijke vakken binnen de tweejarige masters vallen onder de verantwoordelijkheid van de docenten aan de faculteiten waarmee de

Lerarenacademie samenwerkt. De facultair vertegenwoordigers binnen deze faculteiten overleggen maandelijks met de Lerarenacademie over de ontwikkeling van de opleiding en de voortgang van studenten binnen de vakken en het thesistrject.

Naar aanleiding van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie heeft de Lerarenacademie geïnvesteerd in gepromoveerde docenten. Omdat een combinatie van praktijkervaring, vakdidactische kennis en een wetenschappelijke promotie erg lastig te maken is, doen de lerarenopleidingen dit vooral door hun eigen docenten te stimuleren een promotietraject te beginnen. Dat heeft ertoe geleid dat de Lerarenacademie inmiddels zeven gepromoveerde docenten kent, en twee vakdidactici op dit moment aan hun promotie werken.

Het grootste deel van het docententeam (80%) heeft geen onderzoekstaak, en gebruikt de volledige aanstelling voor onderwijs. Het geïntegreerde karakter van de vakken, de vele trajecten en verschillende schoolvakken binnen de lerarenopleidingen, en de samenwerking met de faculteiten en opleidingscholen vragen veel overleg en afstemming. Docenten rapporteren een hoge werkdruk en geven aan weinig extra ruimte te hebben binnen hun aanstelling. Het management van de Lerarenacademie heeft voor elke docent 10% van de aanstelling vrijgeroosterd voor persoonlijke ontwikkeling, leren en betrokkenheid bij onderzoek, maar in de praktijk is deze tijd vaak toch nodig voor onderwijs en overleg. In 2020 speelde hier bovenop nog de extra inspanning die het docententeam heeft moeten leveren om in korte tijd de opleiding om te vormen voor afstandsonderwijs i.v.m. de coronamaatregelen. Door de urgentie hiervan is een groot deel van de voorgenomen activiteiten rondom ontwikkeling en professionalisering doorgeschoven naar later.

Het panel concludeert op basis van de gegevens en de gesprekken tijdens de visitatie dat de docenten een hecht team vormen met een hoge motivatie en toewijding aan het onderwijs in de lerarenopleidingen. Studenten hebben een hoge waardering voor hun docenten, en de docenten onderling waarderen de samenwerking met hun collega's sterk. Het panel prijst de investering in promotietrajecten van docenten die de lerarenopleidingen sinds de vorige visitatie ondernomen heeft, en oordeelt dat het docententeam een mooie balans kent van onderwijs- en onderzoekservaring. De lopende promotietrajecten onder docenten zullen dit naar verwachting nog verder bevorderen. Vakdidactiek heeft de belangrijkste focus binnen de expertises van het team. De lerarenopleidingen hebben voor alle schoolvakken gekwalificeerde vakdidactici in dienst, die daarnaast het grootste deel van de algemene didactiek verzorgen. Volgens het panel zorgt dit voor een goede coherentie tussen beide onderdelen, wat passend is bij het geïntegreerde karakter van het didactisch onderwijs. Ook zorgt dit voor een goede onderlinge samenwerking tussen de verschillende schoolvakken en opleidingen binnen de lerarenopleidingen. De tweejarige lerarenopleidingen hebben een goede relatie met de faculteiten waarmee zij samenwerken voor het vakinhoudelijke deel van de opleidingen en de thesistrjecten.

De hoge werkdruk is volgens het panel de keerzijde van een gedreven, toegewijd team. De docenten zijn altijd bereid een extra stap te zetten voor hun studenten, en nemen de extra tijdsbesteding die daarvoor nodig is voor lief. Nu de instroomcijfers van studenten weer oplopen zal ook de student-docentratio verder stijgen. Volgens het panel is het daarom extra belangrijk om te blijven investeren in voldoende personeel voor de lerarenopleidingen, zodat het docententeam meer tijd krijgt om zich met professionalisering en onderzoek bezig te houden, zonder dat dit ten koste gaat van de persoonlijke aanpak en het maatwerk dat een belangrijk kenmerk van de VU Lerarenacademie is.

Educatieve minor

Studenten in de educatieve minor volgen hun vakken samen met studenten van de masteropleidingen. Zij nemen deel aan Didactiek 1 en 2 (15 EC) en Praktijk 1 en 2 (15 EC), en krijgen bij het succesvol afronden daarvan een beperkte tweedegraads lesbevoegdheid. De opleiding deelt minorstudenten in aparte *peer groups* in, waarin zij met andere minorstudenten hun ervaringen kunnen uitwisselen. De lerarenopleidingen erkennen dat minorstudenten nog geen bacheloropleiding afgerond hebben, en daarmee mogelijk minder kennis en vaardigheden hebben dan hun collega-studenten uit de masteropleidingen. Zij krijgen daarom 3 EC extra toegewezen voor de didactiekvakken.

Deze tijd besteden zij aan extra begeleiding in de *peer groups*, individueel of in kleine groepen. De minorstudenten die het panel heeft gesproken zijn positief over deze opzet. Ze waarderen het deelnemen aan vakken met masterstudenten vanwege de diversiteit in achtergronden die dit biedt. De extra begeleiding en peer group bijeenkomsten stelt hen in staat deze vakken op masterniveau te volgen. Het panel oordeelt dat het curriculum van de educatieve minor solide in elkaar zit.

De educatieve minor kent een hoog studierendement. 86% van de startende studenten rondt de minor succesvol af, en op een enkele uitzondering na allemaal binnen een jaar. De lerarenopleidingen verklaren dit vanuit het feit dat studenten de minor meestal in een duidelijk omkaderde tijd vanuit een bacheloropleiding volgen. De instroom van de educatieve minor bestaat vooral uit bèta- en gammastudenten, met alleen incidenteel een student uit een alfa-richting. Tijdens de visitatie legde de lerarenopleidingen uit dat studenten door de brede bacheloropleidingen in de talenstudies aan de VU meestal niet aan de instroomeisen voor de minor voldoen, omdat zij ofwel taalkunde- ofwel letterkundevakken missen. In plaats daarvan stimuleert de lerarenopleiding studenten met interesse in het leraarschap om een zogenaamde deficiëntie-minor te volgen. Deze minor zorgt ervoor dat de studenten na afronding voldoen aan de instroomeisen voor de masteropleiding LVHO T&C. Het panel is positief over de studeerbaarheid van de educatieve minor, en waardeert de deficiëntie-minor die de lerarenopleidingen met de Faculteit der Geesteswetenschappen biedt voor bachelorstudenten in de taal- en cultuuropleidingen.

Overwegingen

De onderwijsleeromgeving van de lerarenopleidingen is zo ingericht dat het studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te behalen. Het curriculum is didactisch goed gestructureerd. De opleidingen bieden via kernpraktijken een geïntegreerd geheel van vakdidactiek, algemene didactiek en stagepraktijk. Dit zorgt voor structuur en coherentie in het curriculum. Studenten oefenen tijdens de werkcolleges (modelleren) en de stages om via kernpraktijken zich het leraarschap eigen te maken. De lerarenopleidingen hebben voldoende aandacht voor schoolvakspecifieke literatuur en didactiek, en leren studenten via systematisch evalueren aan om op masterniveau met wetenschappelijke literatuur te werken. De Lerarenacademie werkt intensief samen met een aantal opleidingsscholen, en besteedt voldoende aandacht aan de kwaliteit van de begeleiding, en de samenhang tussen stages en didactisch onderwijs. De organisatie en begeleiding binnen de praktijkstages is adequaat vormgegeven. De niet-Nederlandstalige delen van de opleiding zijn passend ingericht, en de kwaliteit hiervan is afdoende geborgd.

De tweejarige masteropleidingen onderscheiden zich door een unieke combinatie van vakinhoud en leraarschap, waarbij de Lerarenacademie en de faculteiten samenwerken om kruisbestuiving tussen deze twee elementen te vinden. De lintmodule creëert ontmoeting binnen de opleidingen. Het panel heeft zich ervan kunnen verzekeren dat alle vakken die studenten ETC en EM&M kunnen volgen in het vakinhoudelijke deel onder opleidingen met een afgeronde of lopende accreditatieaanvraag vallen. De opleidingen hebben een goede relatie met de faculteiten waarmee zij samenwerken voor het vakinhoudelijke deel van de opleidingen en de thesistrajecten.

Om het curriculum verder te verbeteren beveelt het panel de eenjarige lerarenopleidingen aan om het aanleren van systematisch evalueren binnen de opleidingen verder uit te bouwen. Volgens het panel doen de opleidingen zichzelf tekort door dit niet als onderzoekspraktijk te beschouwen, en zou dit met een steviger verankering in het curriculum als het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek kunnen gelden. Het panel geeft de opleidingen in overweging om na te gaan welke mogelijkheden er zijn om binnen het curriculum van de lerarenopleidingen meer aandacht te besteden aan begeleiding van leerlingen met leer- en gedragsproblemen, aandacht voor het omgaan met probleemklassen en een introductie op het klassenmentoraat.

De opleidingen zijn goed studeerbaar. De opleiding is in sterke mate studentgericht, en biedt met maatwerk, flexibiliteit en een persoonlijke aanpak ruimte aan een brede groep studenten met verschillende achtergronden. De opstartproblemen die de tweejarige masteropleidingen kenden zijn inmiddels opgelost. Het docententeam is hecht en toegewijd aan studenten en aan elkaar. Het panel prijst de investering in promotietrajecten van docenten, en

oordeelt dat het docententeam een mooie balans kent van onderwijs- en onderzoekservaring. Het gebruik van een team van vakdidactici voor de algemeen didactische onderdelen zorgt voor een goede coherentie tussen beide onderdelen. Het panel pleit met het oog op verwachte stijging in studentenaantallen voor het blijven investeren in voldoende personeel voor de lerarenopleidingen, zodat het team zich kan blijven professionaliseren en ontwikkelen.

Het curriculum van de educatieve minor vormt een samenhangend geheel van 30 EC, dat bestaat uit de basis beroepsvoorbereiding die studenten samen met de masterstudenten volgen. Hierbij heeft de Lerarenacademie aandacht voor het bachelorniveau van de minorstudenten: zij krijgen in eigen *peer groups* meer tijd en extra begeleiding voor de vakdidactische vakken. De educatieve minor is studeerbaar, wat zich uit in een hoog studierendement. Het panel waardeert dat de Lerarenacademie naast de educatieve minor een deficiëntie-minor aanbiedt voor bachelorstudenten in de brede taal- en cultuuropleidingen van de VU, waardoor studenten na afloop hiervan kunnen voldoen aan de instroomeisen voor de masteropleiding LVHO T&C.

Conclusie

Masteropleiding LVHO in de Bètawetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Masteropleiding LVHO in de Taal en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Masteropleiding LVHO in de Mens- en Maatschappijwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Masteropleiding Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Masteropleiding Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Systeem van toetsing

De lerarenopleidingen hebben een geïntegreerd systeem van toetsing. De beoordelingsmomenten zijn teruggebracht tot drie proeven bij de didactiekvakken en drie praktijkbeoordelingen van de stages. Voor het vak Praktijkonderzoek 1 en voor eventuele keuzevakken schrijven studenten een verslag. Studenten van de tweejarige masteropleidingen worden daarnaast voor het vakinhoudelijke deel van hun opleiding getoetst volgens de geldende toetspraktijk van de (geaccrediteerde) opleiding die de vakken aanbiedt. De Lerarenacademie heeft gekozen voor geïntegreerd toetsen omdat dit het beste past bij het karakter van het curriculum. Studenten krijgen op een geïntegreerde manier vakdidactiek, algemene didactiek en pedagogiek aangeboden, en moeten via de proeven aantonen dit ook op een geïntegreerde manier te kunnen toepassen.

De stagebeoordelingen hebben de vorm van een beoordelingsgesprek tussen student en beide begeleiders. Zij bespreken hierin de ontwikkeling van de student, en hoe de student op de verschillende leeruitkomsten heeft gepresteerd. Deze reflecties noteren zij in een beoordelingsformulier. In de proeven bij de didactiekvakken maken studenten een lesontwerp, voeren dit uit tijdens hun praktijkstage en evalueren deze. Dit loopt op van een enkele les (Didactiek 1) naar een lessenserie van drie (Didactiek 2), tot een langere reeks van vier tot zes lessen (Didactiek 3). Binnen het ontwerp en de evaluatie van de lessen moeten studenten hun keuzes verantwoorden aan de hand van de literatuur die zij tijdens de colleges hebben behandeld. Systematisch evalueren, de onderzoekssystematiek die studenten tijdens de opleiding aangeleerd krijgen, is een verplicht onderdeel van de meesterproef. Studenten hebben een grote vrijheid in het bepalen van het onderwerp van hun lessen.

Voor studenten van de LVHO-masteropleidingen gelden de beoordeling van Didactiek 3 (de meesterproef) en Praktijk 3 als eindwerk; voor studenten van de educatieve minor is dit Didactiek 2 (de basisproef) en Praktijk 2. Samen dekken deze twee eindwerken de beoogde leerresultaten van respectievelijk de LVHO-opleidingen en de

educatieve minor. Voor studenten in de E-variant zijn Didactiek 3 en Praktijk 3 de afrondende vakken van het educatieve deel; zij voltooien daarnaast doorgaans nog een eindwerk in het kader van hun eigen masteropleiding. Na afronding van hun volledige opleiding ontvangen zij de eerstegraads lesbevoegdheid als onderdeel van hun masterdiploma. Alle studenten van de tweejarige master ronden sinds het collegejaar 2019/20 hun opleiding af met een thesis waarin zij vakinhoud en didactiek combineren. De vraagstelling is wetenschappelijk en valt onder het domein van het vakinhoudelijke deel van de opleiding, maar kent daarnaast altijd een onderwijskundig of vakdidactisch element. Zo laten studenten zien dat zij beide elementen kunnen integreren (eindterm D).

Het panel heeft het toetsbeleid en de opzet en inhoud van de toetsing van de lerarenopleidingen bestudeerd, en tijdens de interviews met verschillende groepen hierover gesproken. Het concludeert op basis daarvan dat de lerarenopleidingen een solide systeem van toetsing hebben opgezet, dat dekkend is over de beoogde leerresultaten van de opleiding. Het geïntegreerd toetsen is passend bij het curriculum en de visie van de opleiding. Het beoordeelt of studenten in staat zijn didactiek en leraarschap te combineren en in de praktijk toe te passen. Studenten geven aan dit systeem van toetsing te waarderen. Het bevordert de studeerbaarheid van de opleiding: door kleinere toetsen en opdrachten achterwege te laten, zijn zij veel flexibeler in het inplannen van hun studiebelasting en kunnen zij de opleiding gemakkelijker met bijvoorbeeld een baan combineren. Ook waarderen zij de opbouw in vergelijkbare toetsvormen en -criteria in de vakken Didactiek en Praktijk 1 t/m 3. Dit geeft transparantie over wat aan het eind van de opleiding van hen verwacht wordt, en geeft ook de mogelijkheid om hier in kennis en vaardigheden naar toe te werken. Het eindwerk van de tweejarige masteropleidingen is een passende manier om de opleiding af te sluiten. Het onderstreept nogmaals dat de opleiding meer is dan de som van twee eenjarige opleidingen, en dat studenten leren beide elementen van hun opleiding te integreren.

Het panel is van oordeel dat academische vaardigheden en het doen van onderzoek in voldoende mate terugkomen in de proeven van de didactiekvakken. Alle studenten gebruiken systematisch evalueren om hun lessenreeksen op basis van wetenschappelijke literatuur te evalueren. De kritiek van de vorige visitatiecommissie op de beoordelingswijze van dit praktijkonderzoek is ter harte genomen. Studenten worden niet langer in duo's beoordeeld, maar moeten individueel een systematische evaluatie uitvoeren. Het streven is dat minimaal één van de beoordelaars een gepromoveerd docent is. Zoals beschreven in Standaard 2 is het panel van mening dat de lerarenopleidingen met het systematisch evalueren een onderzoekscomponent in de eenjarige opleidingen hebben opgenomen, en het pleit ervoor dit ook als zodanig in de beoordelingswijze van de meesterproef te verankeren. Het systematisch evalueren wordt nu expliciet getoetst binnen Praktijkonderzoek 1, en is daarnaast onderdeel van een geïntegreerde beoordeling in de meesterproef. Volgens het panel zou systematisch evalueren niet misstaan als apart onderdeel in de *rubric* van de meesterproef. Dat geeft deze vaardigheid meer status als onderzoekspraktijk, wat volgens het panel passend is bij de grote rol die onderzoek en evaluatie in een academische lerarenopleiding heeft.

Beoordeling eindwerken: proeven en praktijkstage

De opleidingen gebruiken voor het beoordelen van de proeven en de praktijkstage een *rubric* op basis van de leeruitkomsten van de opleiding. Deze *rubric* is grotendeels hetzelfde voor de beoordeling van de drie proeven/praktijkstage, maar de opleidingen verwachten wel bij iedere proef/stage een hoger niveau. De *rubric* beschrijft de verschillende vaardigheden van een leraar op drie verschillende niveaus, waarbij studenten een score tussen de 0 en 3,5 kunnen behalen voor iedere vaardigheid. Deze niveaus corresponderen met de vakken Didactiek en Praktijk 1 t/m 3, en geven aan welk niveau studenten minimaal moeten bereiken om voor het vak te slagen. Niveau 1 is het niveau van een startend leraar in opleiding, niveau 2 is gedefinieerd als het bekwaamheidsniveau van een startende tweedegraads leraar, en niveau 3 dat van een eerstegraads leraar. Excellente prestaties kunnen een 3,5 scoren als zij dit niveau 3 overstijgen. De opleiding erkent dat niet iedere leraar alle aspecten volledig leert beheersen binnen een jaar, en staat daarom enkele uitschieters naar beneden toe. De beoordelaar rekent de scores op de verschillende vaardigheden om in een cijfer. Met een score van enkel 3'en op de meesterproef komt een student bijvoorbeeld uit op een 7. Met een 2 of lager op één of meerdere onderdelen, of te veel 2'5 en, komt een

student op een onvoldoende uit. De student krijgt één kans dit te repareren, en als dit niet succesvol is moet de student het volledige onderdeel herkansen.

De proeven die dienen als eindwerk worden altijd door een tweede lezer bekeken. Dit is doorgaans een andere docent van de lerarenopleidingen. Deze geeft onafhankelijk van de eerste beoordelaar zijn of haar oordeel op het eindwerk. De twee beoordelaars vergelijken hun oordeel en komen gezamenlijk tot een eindoordeel, dat zij vastleggen op het beoordelingsformulier. Om de beoordelingen verder te harmoniseren organiseren de lerarenopleidingen eens per twee jaar kalibratiesessies waarbij zij de interpretatie van de beoordelingscriteria doornemen. Voor de praktijkstages zijn er altijd twee beoordelaars: de werkplekbegeleider en een vakdidacticus van de opleiding, waarbij de vakdidacticus de formele examinerator is. In eerste instantie stelt de werkplekbegeleider de beoordeling op, en neemt dit door met de student. De student reflecteert op de feedback van zijn of haar begeleider. De beoordeling en de reflectie hierop is input voor de betrokken vakdidacticus van de opleiding, die de uiteindelijke beoordeling vaststelt. In het geval van een eindwerk is ook een derde beoordelaar betrokken in de persoon van de schoolopleider. Deze stelt samen met de werkplekbegeleider de initiële beoordeling op, en is samen met de werkplekbegeleider gesprekspartner van de vakdidacticus in het geval van een uiteenlopende beoordeling. Het is altijd de vakdidacticus die het uiteindelijke cijfer bepaalt.

Het panel heeft de beoordelingsformulieren van de basisproeven en de tweede praktijkstage (educatieve minor) en de meesterproeven en de derde praktijkstage (masteropleidingen) bekeken. Het concludeert dat de formulieren op een transparante manier duidelijk maken hoe het cijfer is opgebouwd uit de verschillende onderdelen, en wat studenten moeten doen om het beoogde niveau te behalen. Het onderscheid boven niveau 3 (startbekwaam) was volgens het panel minder transparant. Omdat beoordelaars slechts één score boven het vereiste niveau (een 3,5) kunnen geven, is het onderscheid tussen voldoende en goed voor studenten niet inzichtelijk. Dit maakt het lastig om verbeterperspectieven en doorgroeimogelijkheden voor studenten uit te drukken. Het panel beveelt daarom aan in de *rubric* meer differentiatie aan te brengen aan de bovenkant van de schaal.

Hoewel het panel heeft kunnen verifiëren dat ieder eindwerk een tweede beoordelaar heeft gehad, was de bijdrage van deze beoordelaar niet altijd navolgbaar in de beoordelingsformulieren. De formulieren bevatten alleen het eindresultaat, en eventuele verschillen in inzichten komen alleen aan het licht als de beoordelaars dit spontaan op het formulier noteren. Volgens het panel is dit een gemiste kans. Dit geldt met name voor de praktijkbeoordeling, waarbij de drie beoordelaars (vakdidacticus, werkplekbegeleider en schoolopleider) vanuit een verschillende rol aan de beoordeling deelnemen. Het panel beveelt aan de verschillende stappen in de beoordeling van de praktijkstage te formaliseren en vast te leggen in het beoordelingsformulier. Dit vergroot de navolgbaarheid van de beoordeling, zowel voor studenten als voor kwaliteitszorgdoelinden.

De formulieren die het panel heeft gezien bevatten vaak goede en uitgebreide feedback van de beoordelaars voor de studenten, met name bij de proeven. In de beoordelingen van de praktijkstages kwam het soms voor dat de formulieren naast de scores weinig kwalitatieve informatie bevatten. Ook kwamen er incidenteel vormfouten voor, zoals het gebruik van een verouderde of verkeerde versie van het beoordelingsformulier, of het onjuist toepassen van de instructies voor het bepalen van het eindcijfer. Het panel heeft dit besproken met de docenten, werkplekbegeleiders en de examencommissie van de lerarenopleidingen. De examencommissie had recent op basis van een steekproef dezelfde bevindingen als het panel. Zij heeft dit aangekaart bij het management en de docenten van de opleiding. De commissie concludeert daarbij dat de beoordelingssystematiek zelf in orde is, maar de uitvoering nog slordigheden bevat. Zij heeft richting docenten het belang van een zorgvuldige werkwijze onderstreept. Docenten hebben zich daaraan gecommitteerd en toegezegd ook actie te ondernemen als werkplekbegeleiders de beoordelingsformulieren niet gebruiken zoals ze bedoeld zijn. Volgens de opleidingen zijn werkplekbegeleiders niet altijd op de hoogte van de actuele werkwijze van de opleiding rondom beoordelingen, en nemen docenten soms te makkelijk hun onvolledig ingevulde formulieren over. Het panel ondersteunt de conclusies en acties van de examencommissie, en onderschrijft de voorgenomen verbetering in de communicatie met de

werkplekbegeleiders op dit punt. Het geeft daarbij nog als suggestie mee om de schoolopleiders een rol te geven in het toezien op een correcte vastlegging van de beoordeling door de werkplekbegeleider.

Tijdens de beoordeling heeft het panel met studenten, docenten en werkplekbegeleiders gesproken over de rol die de demonstratieles speelt in de beoordeling van de praktijkstage. De vakdidacticus bezoekt tijdens de stage minimaal één keer een les van de student, of bekijkt een video-opname hiervan. Volgens de opleiding heeft dit slechts een formatief karakter, maar uit de interviews begreep het panel dat de vakdidacticus deze soms ook achteraf gebruikt als argumentatie in de summatieve beoordeling. Het panel beveelt aan de rol van dit lesbezoek in de beoordeling te expliciteren voor zowel studenten als beoordelaars.

Beoordeling eindwerken: theses tweejarige masteropleidingen

Voor de theses van de tweejarige masteropleidingen gebruiken de opleidingen een *rubric* waarin zowel vakinhoudelijke als onderwijskundige elementen zijn opgenomen. De thesis wordt altijd door twee beoordelaars bekeken: een eerste begeleider uit één van de samenwerkende faculteiten voor de vakinhoudelijke blik, en een tweede begeleider vanuit de Lerarenacademie. Zij leggen hun bevindingen onafhankelijk vast in twee aparte formulieren, en komen op basis van de *rubric* daarbij beiden tot een eindcijfer, dat zij inclusief motivatie op het formulier noteren. Zij stemmen daarna onderling af wat het uiteindelijke eindcijfer wordt.

Het panel heeft een aantal van deze formulieren en de bijbehorende *rubrics* bestudeerd. Het oordeelt dat de formulieren inzichtelijk zijn, en van uitgebreide feedback voorzien. De *rubrics* maken inzichtelijk welk niveau hoort bij welk eindcijfer. De twee beoordelaars met hun verschillende achtergronden borgen dat beide elementen van de opleiding voldoende terugkomen in de eindbeoordeling. Het gebruik van aparte formulieren voor beide beoordelaars verhoogt de transparantie en validiteit van het oordeel. Het panel prijst de opleidingen voor de inzichtelijkheid van de beoordeling van de theses.

Functioneren examencommissie

De Lerarenacademie heeft een eigen examencommissie die verantwoordelijk is voor de toetskwaliteit van het volledige aanbod binnen de lerarenopleidingen. De commissie is formeel verantwoordelijk voor de drie eenjarige en twee tweejarige masteropleidingen. Daarnaast borgt zij de kwaliteit van de educatieve minor en de E-variant, en rapporteert hierover aan de verantwoordelijke examencommissies van de opleidingen die de educatieve minor en de E-variant aanbieden. Andersom betreft de examencommissie advies van de examencommissies van de samenwerkende faculteiten over het vakinhoudelijke deel van de tweejarige masteropleidingen. Voor deze samenwerkingen tussen de verschillende examencommissies zijn over en weer afspraken vastgelegd, waarbij de commissies in principe elkaars adviezen en kwaliteitschecks overnemen. Door de verantwoordelijkheden op deze manier te beleggen, wil de VU deze zo dicht mogelijk bij de expertises van de examencommissies leggen: de kwaliteitszorg voor didactische vakken bij de lerarenopleidingen, en de kwaliteitszorg voor de vakinhoudelijke vakken bij de betrokken faculteiten.

De commissie bestaat uit drie leden vanuit de Lerarenacademie, en een vierde extern lid van de Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen van de VU. De drie leden hebben ieder één van de drie clusters (alfa, bèta en gamma) als aandachtsgebied. De examencommissie bewaakt de kwaliteit van de beoordelingen via vragen over toetsing in cursusevaluaties, het behandelen van klachten van studenten, het uitvoeren van een jaarlijkse steekproef op de kwaliteit van toetsing en de beoordeling van eindwerken, inclusief die van de educatieve minor en de E-variant. De examencommissie adviseert regelmatig gevraagd en ongevraagd de opleidingsdirecteuren. Dit gebeurt in ieder geval jaarlijks op basis van de steekproeven, en op onregelmatige basis op basis van concrete evaluaties en casussen.

Het panel heeft gesproken met de examencommissie en een aantal verslagen van haar activiteiten bekeken. Op basis hiervan concludeert het panel dat de examencommissie goed functioneert en een proactieve rol binnen de kwaliteitsborging van de toetsing inneemt. De kwaliteitsborging van de educatieve minor, E-variant en

vakinhoudelijke vakken binnen de tweejarige masters is goed geregeld via onderlinge afspraken met andere examencommissies. De commissie stelt haar eigen agenda vast en grijpt in als er tekortkomingen uit de steekproeven en evaluaties naar voren komen. Dit heeft de examencommissie recent nog laten zien door het management en de examiners stevig aan te spreken op slordigheden in de beoordelingsformulieren voor de praktijkstages, zoals hierboven besproken. Het panel prijst de proactieve rol van de examencommissie en stelt vast dat het functioneren op alle aspecten waar de vorige visitatiecommissie kritiek op had sterk is verbeterd.

Educatieve minor

Studenten in de educatieve minor krijgen voor het grootste deel dezelfde toetsen en beoordelingen als studenten in de masteropleidingen. Vanwege de kortere duur van de opleiding hebben studenten van de educatieve minor twee beoordelingsmomenten voor didactiek en praktijk in plaats van drie, waarbij Praktijk 2 en Didactiek 2 (de basisproef) als eindwerk gelden. Ook nemen minorstudenten niet deel aan het vak Praktijkonderzoek 1 en de bijbehorende toetsing, omdat dit onderzoeksvaardigheden op masterniveau betreft die niet tot de beoogde leerresultaten van de minor behoren.

De minor gebruikt voor het beoordelen van de proeven en de praktijkstage dezelfde *rubrics* als de masteropleidingen. Deze *rubric* is in principe hetzelfde voor de beoordeling van beide proeven/praktijkstage, maar de opleidingen verwachten wel bij iedere proef/stage een hoger niveau. De *rubric* beschrijft de verschillende vaardigheden van een leraar op drie verschillende niveaus, waarbij studenten een score tussen de 0 en 3,5 kunnen behalen voor iedere vaardigheid. Om hun eindwerk succesvol af te ronden en de lesbevoegdheid te verkrijgen, moeten studenten op een schaal van 0 tot 3,5 gemiddeld minimaal niveau 2 (tweedegraads docent) scoren. Met een score van enkel 2'en op de basisproef komt een student uit op een 7. Met een 1 of lager op één of meerdere onderdelen, of te veel 1'5 en, komt een student op een onvoldoende uit. De student krijgt één kans dit te repareren, en als dit niet succesvol is moet de student het volledige onderdeel herkansen. Dit zijn dezelfde vereisten als voor de basisproef bij masterstudenten gelden, en komen overeen met het startbekwaamheidsniveau voor een tweedegraads docent.

De verschillende bacheloropleidingen aan de VU die de educatieve minor aanbieden hebben de kwaliteitszorg hiervan belegd bij de examencommissies van de lerarenopleidingen. Zij nemen het oordeel van de examencommissie van de lerarenopleidingen op dit gebied over. De eindwerken en overige toetsen van de educatieve minor behoren tot de steekproef die de examencommissie neemt om de kwaliteit van de toetsing te borgen.

Op basis van het systeem van toetsing, de bestudeerde beoordelingsformulieren en het functioneren van de examencommissie concludeert het panel dat de toetsing binnen de educatieve minor valide, betrouwbaar en transparant is. De aanbevelingen voor verdere verbeteringen van de beoordelingssystematiek van de eindwerken zoals besproken voor de masteropleidingen gelden eveneens voor de educatieve minor.

Overwegingen

De lerarenopleidingen hebben een adequaat systeem van toetsing waarin studenten in voldoende mate op alle beoogde leerresultaten worden getoetst. De geïntegreerde toetsing in de vorm van drie didactische proeven en drie praktijkstages is passend bij de geïntegreerde manier waarop de lerarenopleidingen hun curriculum hebben ingericht. De opbouw in vergelijkbare toetsvormen en -criteria geeft studenten transparantie over wat aan het eind van de opleiding van hen verwacht wordt, en de mogelijkheid om hier in kennis en vaardigheden naar toe te werken. Om de rol van systematisch evalueren als onderzoekspraktijk sterker in de toetsing te verankeren, beveelt het panel aan om dit binnen de meesterproef expliciet te toetsen als apart onderdeel van de *rubric*. Het eindwerk van de tweejarige masteropleidingen is een passende manier om de opleiding af te sluiten, waarin studenten aantonen het vakinhoudelijke en didactische deel van hun opleiding te kunnen combineren. De examencommissie vervult haar wettelijke taak op een adequate en proactieve manier, en houdt via steekproeven en evaluaties zicht op de kwaliteit

van de toetsing binnen de opleiding. De borging van onderwijselementen die de lerarenopleiding van andere opleidingen afneemt, en de onderwijselementen die de lerarenopleidingen voor andere opleidingen verzorgen, zijn op een passende wijze belegd.

De beoordelingsformulieren van de didactische proeven en praktijkstages maken op een transparante manier duidelijk welke kennis en vaardigheden bij het gevraagde niveau horen, en hoe het cijfer is opgebouwd uit de verschillende onderdelen. Alle proeven en stages worden door minstens twee beoordelaars bekeken. Om de transparantie en validiteit van de beoordelingsformulieren verder te verbeteren, beveelt het panel aan om meer te differentiëren aan de bovenkant van de *rubric*, zodat het onderscheid tussen voldoende en goed beter verhelderd wordt. Ook beveelt het panel aan om de navolgbaarheid van de beoordelingen van de eindwerken te vergroten door de verschillende stappen in het beoordelingsproces te formaliseren en vast te leggen op de beoordelingsformulieren. Dit geldt voor de rol van de tweede lezer bij de proeven, en de rol van de vakdidacticus en opleidingsschool in de beoordeling van de praktijkstages. In deze formalisering zou de lerarenopleiding de rol van het lesbezoek in de beoordeling van de praktijkstage moeten expliciteren. Ten slotte sluit het panel zich aan bij de bevindingen en oproep van de examencommissie dat de lerarenopleidingen moeten werken aan het tegengaan van onvolledigheden en slordigheden in de beoordelingsformulieren voor de praktijkstages. De beoordelingswijze van de recent ingevoerde eindwerken van de tweejarige masters is inzichtelijk, valide en transparant, en geeft een solide onderbouwing van het eindcijfer van de student. De twee beoordelaars met respectievelijk didactische en vakinhoudelijke achtergrond borgen dat beide elementen van de opleiding voldoende terugkomen in de eindbeoordeling.

Studenten in de educatieve minor krijgen voor het grootste deel dezelfde toetsen en beoordelingen als studenten in de masteropleidingen. Vanwege de kortere duur van de opleiding hebben studenten van de educatieve minor twee beoordelingsmomenten voor didactiek en praktijk in plaats van drie, waarbij Praktijk 2 en Didactiek 2 (de basisproef) als eindwerk gelden. De toetsing binnen de educatieve minor is volgens het panel valide, betrouwbaar en transparant. De *rubrics* van de proeven en praktijkstages laten op een transparante manier zien welke kennis en vaardigheden bij het gevraagde niveau horen, en hoe het cijfer is opgebouwd uit de verschillende onderdelen. De kwaliteitszorg voor de toetsing is met heldere afspraken door de verschillende aangesloten bacheloropleidingen gemandateerd aan de Lerarenacademie en de examencommissie van de lerarenopleidingen. De aanbevelingen voor verdere verbeteringen van de beoordelingssystematiek van de eindwerken zoals besproken voor de masteropleidingen gelden eveneens voor de educatieve minor.

Conclusie

Masteropleiding LVHO in de Bètawetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Masteropleiding LVHO in de Taal en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Masteropleiding LVHO in de Mens- en Maatschappijwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Masteropleiding Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Masteropleiding Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Eindwerken eenjarige masteropleidingen

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek van de eenjarige opleidingen LVHO T&C, LVHO Bèta en LVHO M&M voor iedere opleiding vijftien einddossiers bekeken, bestaand uit de meesterproef en de praktijkstage. Van de studenten die in 2019 en eerder zijn afgestudeerd bevatte het dossier ook het eindwerk voor het destijds nog

verplichte vak Praktijkonderzoek 2. Van ieder schoolvak bekeek het panel minimaal 2 en maximaal 4 dossiers van alumni. Vier studenten uit de opleiding LVHO Bèta volgen deze als onderdeel van een E-variant. Deze eindwerken hadden over de hele breedte een goede kwaliteit. Het panel zag geen opmerkelijke verschillen in resultaat tussen de drie eenjarige opleidingen, of tussen de schoolvakken. De studenten gaven blijk van voldoende academische vaardigheden, en gebruikten op passende wijze algemene en vakspecifieke literatuur om hun conclusies te onderbouwen. De taalverzorging was soms voor verbetering vatbaar. Het panel beveelt de opleidingen aan dit als aandachtspunt aan hun studenten mee te geven, en waar nodig extra ondersteuning hiervoor aan te bieden. De studenten legden in alle gevallen een duidelijke link tussen theorie en praktijk. Ze tonen daarmee aan de visie van de lerarenopleidingen te verwezenlijken door vakinhoud en leraarschap te combineren.

Studenten kunnen bij het uitvoeren van hun meesterproef zelf kiezen welke kernconcepten zij extra aandacht geven, zolang zij over de breedte aan de eisen van opleiding voldoen. Het panel bemerkte op basis van de bestudeerde meesterproeven en de bijgevoegde beoordelingen dat studenten niet altijd worden uitgedaagd om kernconcepten te kiezen waarin zij zich nog moeten ontwikkelen. Het beveelt de opleiding aan om studenten meer richting te geven in het kiezen van de kernconcepten die zij in hun meesterproef uitwerken, om te voorkomen dat studenten te veel voortbouwen op waar zij al goed in zijn en verzwijgen waar zij nog in kunnen groeien.

Vanwege de timing van de visitatie zaten in de selectie van het panel nauwelijks werken van studenten die in de nieuwe opzet van het curriculum zijn afgestudeerd. Tijdens het bezoek heeft het panel daarom een extra aantal recente meesterproeven van de eenjarige opleidingen bekeken om inzicht te krijgen in de integratie van onderzoeksvaardigheden in de meesterproef sinds het afschaffen van Praktijkonderzoek 2 als eindwerk. Het heeft op basis daarvan kunnen vaststellen dat onderzoek op basis van systematisch evalueren een duidelijk herkenbare plek in de eindwerken volgens de nieuwe opzet heeft gekregen, en dat op basis hiervan wordt geborgd dat afgestudeerden over praktijkgerichte onderzoekskwaliteiten op masterniveau beschikken.

Eindwerken tweejarige masteropleidingen

Voor de tweejarige masters heeft het panel alle eindwerken bekeken die sinds de start van de opleidingen tot aan het moment van visiteren afgerond waren. Dit betreft drie theses van de opleiding E&M en vier voor de opleiding ETC. Daarnaast heeft het panel van drie alumni ook de bijbehorende meesterproeven, praktijkonderzoeken en praktijkstages bestudeerd. Het panel was onder de indruk van de kwaliteit van de eindwerken. De integratie tussen vakinhoud en leraarschap was duidelijk zichtbaar in de theses, en deze gaven zowel didactisch als vakinhoudelijk blijk van ruim voldoende niveau bij de studenten. Het panel is enthousiast over de opzet en resultaten van de tweejarige masteropleidingen, en ziet veel potentie voor verdere ontwikkeling van deze opleidingen in de komende jaren.

Eindwerken educatieve minoren

Voorafgaand aan het bezoek heeft het panel 22 dossiers van de educatieve minor bekeken, twee voor ieder schoolvak waarvoor studenten in de minor een beperkte tweedegraads bevoegdheid kunnen behalen. Drie van deze studenten volgden het programma als educatieve module in plaats van als minor. De dossiers bestonden uit een basisproef en de beoordeling van de tweede praktijkstage. De eindwerken hadden over de breedte van alle schoolvakken de kwaliteit die van een tweedegraads bevoegd docent verwacht mag worden. Net als de studenten van de masteropleidingen legden de minorstudenten een goede link tussen theorie en praktijk, en gebruikten op passende wijze algemene en vakdidactische literatuur. De bovengenoemde aanbevelingen om studenten meer richting te geven bij het kiezen van de kernconcepten waarin zij in hun eindwerken extra aandacht besteden, en om beter op taalverzorging te letten gelden ook voor de educatieve minor.

Functioneren afgestudeerden

De meeste alumni van de opleiding gaan daadwerkelijk aan het werk als leraar in het voortgezet onderwijs. Dit percentage ligt al enige tijd rond de 90%. Het gemak waarmee zij een baan vinden hangt direct samen met het schoolvak waarin zij een bevoegdheid bezitten: voor leraar in de bètawetenschappen of talen zijn vaak veel

vacatures, terwijl er voor bijvoorbeeld geschiedenis en maatschappijleer wat meer concurrentie is. In een recente alumni-enquête meldden alumni een grote tevredenheid met hun opleiding, en een zeer goede aansluiting met het beroep. Via de veldadviesraad en de schoolopleiders krijgen de lerarenopleidingen een indruk van het functioneren van hun alumni, waarbij de ervaringen over het algemeen positief zijn. In het interview met het panel noemden de leden van de veldadviesraad de zelfredzaamheid, onderzoekende houding en het oog voor vernieuwing als typerende kenmerken van alumni van de VU lerarenopleidingen. Verder noemden zij de alumni ambitieus en hard werkend, al tijdens hun stage. Het gesprek met de alumni van de opleidingen en de veldadviesraad bevestigde voor het panel dit positieve beeld.

Het panel was verheugd te vernemen dat één van de eerste alumni van de masteropleiding EM&M een aanstelling als onderzoeker heeft gekregen na haar afstuderen. Volgens het panel hebben de tweejarige masteropleidingen veel te bieden voor leraren met interesse in onderzoek, en het ziet dit als een interessante ontwikkelrichting voor de opleidingen.

Vanwege de spreiding van studenten over verschillende bacheloropleidingen hebben de lerarenopleidingen geen zicht op de vervolgcarrière van alumni van de educatieve minor. De lerarenopleidingen vermoeden op basis van de eigen indrukken dat de educatieve minor een kleine positieve invloed heeft op de instroom in de eerstegraadsopleidingen. De opleidingen hebben de indruk op basis van contact met studenten dat het grootste deel na het behalen van hun tweedegraadsbevoegdheid hiermee aan het werk gaat als leraar in een (deeltijd)baan, en mogelijk pas in een latere fase van hun carrière doorgaat voor een eerstegraadsbevoegdheid.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de eindwerken van alle lerarenopleidingen een goede kwaliteit hebben, en laten zien dat studenten de beoogde leerresultaten van de opleidingen realiseren. Ze laten in hun werk zien vakinhoud en leraarschap te combineren en over voldoende academische capaciteiten te beschikken. De proeven en praktijkstages zouden nog verder kunnen verbeteren door studenten meer sturing te geven in welke kerncompetenties zij extra nadruk geven, en meer aandacht te besteden aan taalverzorging. Het panel was onder de indruk van de eindwerken van de tweejarige masteropleidingen, en ziet dit als onderbouwing van de potentie die deze opleidingen hebben. De alumni van de opleidingen gaan voor het overgrote deel als leraar aan het werk. De scholen waarop zij werken waarderen hun competenties, en zowel de alumni zelf als hun werkgevers zijn positief over de aansluiting van de opleidingen op de praktijk van het leraarschap.

De eindwerken van de educatieve minor hadden over de breedte van alle schoolvakken de kwaliteit die van een tweedegraads bevoegd docent verwacht mag worden, en laten daarmee zien dat de studenten de beoogde leerresultaten realiseren. De bovengenoemde aanbevelingen om studenten meer richting te geven bij het kiezen van de kernconcepten waarin zij in hun eindwerken extra aandacht besteden, en om beter op taalverzorging te letten gelden ook voor de educatieve minor. Afgestudeerden van de educatieve minor vinden vaak een baan als leraar in het voorgezet onderwijs als tweedegraads bevoegd docent.

Conclusie

Masteropleiding LVHO in de Bètawetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

Masteropleiding LVHO in de Taal en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

Masteropleiding LVHO in de Mens- en Maatschappijwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

Masteropleiding Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

Masteropleiding Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel beoordeelt de voltijds- en deeltijdsvariant van de *masteropleiding LVHO in de Bètawetenschappen* (inclusief de Educatieve specialisatie in de Bètawetenschappen) als 'positief'.

Het panel beoordeelt de voltijds- en deeltijdsvariant van de *masteropleiding LVHO in de Taal en Cultuurwetenschappen* als 'positief'.

Het panel beoordeelt de voltijds- en deeltijdsvariant van de *masteropleiding LVHO in de Mens- en Maatschappijwetenschappen* als 'positief'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen* als 'positief'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen* als 'positief'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

INLEIDING

Dit domeinspecifiek referentiekader voor de universitaire lerarenopleidingen bevat een beschrijving van de ontwikkelingen in het domein van de universitaire lerarenopleidingen sinds de laatste visitatie, de beleidsagenda voor het komende jaar en de bekwaamheidseisen leraar voorbereidend hoger onderwijs die kaderstellend zijn voor de doelstellingen en eindtermen van de universitaire lerarenopleidingen. Het betreft een kader voor:

- de éénjarige wo-masteropleidingen tot leraar voorbereidend hoger onderwijs (VHO) (60 EC) in het domein van Taal en Cultuurwetenschappen, de Bètawetenschappen of de Mens- en Maatschappijwetenschappen, volgend op een verwante disciplinaire wo-master;
- de tweejarige wo-masteropleidingen in de Educatie (en Communicatie) in het domein van Taal en Cultuurwetenschappen, de Bètawetenschappen of de Mens- en Maatschappijwetenschappen
- de educatieve minoren (30 EC) en de educatieve modules (30 EC), die sinds respectievelijk 2009 en 2017 opleiden tot een tweedegraads bevoegdheid voor vmbo-t en de onderbouw van de havo en het vwo. Een educatieve minor of module maakt deel uit van of bouwt voort op een aan het schoolvak verwante bacheloropleiding.

De universitaire lerarenopleidingen in context

De Nederlandse universiteiten hebben als gezamenlijke missie en ambitie om goede en bekwaame academische leraren op te leiden, die zowel sterk zijn in vakinhoud, als op binnen de gebieden van pedagogiek en didactiek. Deze taak is primair belegd bij universitaire lerarenopleidingen (ulo's), die deze taak in toenemende mate uitvoeren in nauwe samenwerking met faculteiten en vo-scholen. De ulo's bieden opleidingen tot eerstegraads en (beperkt) tweedegraads bevoegd docent aan.¹

De manier waarop de ulo's aan hun gezamenlijke ambitie werken verschilt. De ulo's zijn op verschillende manieren georganiseerd en ingebed in hun universiteit. Daarnaast heeft elke ulo een eigen opleidingsvisie, mede gebaseerd op de eigen universitaire context en ontwikkelingen in de verschillende regio's.

Sinds de vorige visitatieronde is er landelijk, regionaal en op iedere universiteit veel gebeurd. Een belangrijk aanhoudend en gezamenlijk punt van zorg is het lerarentekort dat in een aantal schoolvakken en regio's zeer groot is. Andere regio's zijn juist krimpregio waardoor, zeker voor een aantal vakken, minder docenten nodig zijn.

Een tweede ontwikkeling is de roep uit de samenleving om meer aandacht voor diversiteit, verschillen tussen leerlingen, nieuwe technologieën en vernieuwende didactieken. Dat maakt dat scholen steeds meer op zoek zijn naar een eigen invulling van hun opdracht en dit op heel verschillende manieren doen. Zij kiezen bijvoorbeeld voor andere onderwijsconcepten of herordenen de schoolvakken tot domeinen. Van ulo's wordt verwacht dat zij, op z'n minst, bij deze ontwikkelingen aansluiten om studenten op te leiden die gedijen in deze variëteit aan professionele contexten. Hier sluit de landelijke wens en ambitie om meer samen met scholen op te leiden op aan.

Een andere relevante ontwikkeling is dat universiteiten hun bachelor- en masteropleidingen, en de daarmee samenhangende wetenschapsdomeinen aan het ontwikkelen zijn, met als consequentie dat de vooropleidingen van potentiële ulo-studenten niet altijd zonder meer aansluiten, bijvoorbeeld als studenten een brede bachelor hebben gevolgd.

Tot slot is in het kader van levenlang leren het bieden van opleidingen aan mensen die op latere leeftijd besluiten om zich via studie verder te ontwikkelen, een vanzelfsprekende taak. Dit heeft als consequentie dat ulo's zich geroepen voelen om trajecten te ontwikkelen die recht doen aan deze specifieke doelgroep, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van zij-instroom trajecten.

Al deze ontwikkelingen maken dat de ulo's hun taak uitvoeren in een zeer dynamische context, waarin zij afstemmen binnen de universiteit, met hun opleidingsscholen en met elkaar. De roep om flexibiliteit wordt overal gevoeld, en vanwege de regionale verschillen ook regionaal uitgewerkt. Dit heeft geleid tot de ontwikkeling van de educatieve

¹ Sinds de invoering van de wet beroepen in het onderwijs wordt juridisch enkel het onderscheid gemaakt tussen leraar voortgezet onderwijs en leraar voorbereidende hoger onderwijs. In het dagelijks spraakgebruik wordt leraar voortgezet onderwijs aangeduid als tweedegraads bevoegd leraar en leraar voorbereidend hoger onderwijs als eerstegraads bevoegd leraar.

module, tweejarige educatieve masteropleidingen, en innovatieve trajecten in het kader van het samen opleiden met scholen. Het samen opleiden met scholen wordt op alle ulo's in partnerschappen vormgegeven, en de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de begeleiding van startende leraren (in de 'inductiefase') krijgt steeds meer handen en voeten. Wat de ulo's bindt is de gezamenlijke ambitie, en het bewaken van de kwaliteit van het eindniveau van academisch opgeleide docenten.

VSNU-LERARENAGENDA 2013-2017

Met de VSNU-Lerarenagenda 2013-2017 hebben de universiteiten de afgelopen jaren stappen gezet op weg naar meer universitair opgeleide leraren in het voortgezet en primair onderwijs.

Meer en flexibeler routes naar het leraarschap

Een belangrijke stap richting het verhogen van de instroom in de universitaire lerarenopleidingen voor het voortgezet onderwijs, is dat de ulo's meer en flexibeler routes naar het leraarschap in het voortgezet onderwijs hebben gecreëerd.

Een eerste voorbeeld is de inrichting van een pilot met de zogenaamde educatieve module. Net als de educatieve minor, die al langer bestaat, heeft deze module een omvang van 30 EC. Studenten kunnen de minor tijdens hun bacheloropleiding volgen, terwijl de educatieve module openstaat voor studenten die al een bachelor hebben afgerond. In combinatie met een aan het schoolvak verwante bachelor leidt zowel de educatieve minor als de educatieve module tot een tweedegraads bevoegdheid voor het onderwijzen van het schoolvak op het vmbo-t en in de onderbouw van de havo en het vwo. Op veel plekken geeft de minor of module tevens een vrijstelling van 10-30 EC voor de masteropleiding Leraar VHO (met een omvang van 60 EC) of voor een tweejarige wo-masteropleidingen in de Educatie (en Communicatie). Beide masters leiden tot een eerstegraads bevoegdheid. Door de educatieve minor of module te volgen hebben studenten nu de mogelijkheid al tijdens hun vakinhoudelijke studie met een lerarenopleiding te beginnen. Na hun bachelor of eerste master hebben ze de mogelijkheid bevoegd les te gaan geven, en als dat beter past in hun ontwikkeling of persoonlijke situatie later verder te studeren.

Een tweede voorbeeld van een alternatieve route is de invoering van educatie- en communicatiemasters binnen een aantal universitaire lerarenopleidingen. Deze tweejarige masters werden al langer door de technische universiteiten, de Universiteit Utrecht en, voor het bèta-domein, door de Rijksuniversiteit Groningen aangeboden. In deze opleiding volgen studenten een lerarenopleiding voor het schoolvak en vakmaster waarin het leren begrijpen, communiceren en onderwijzen van de discipline centraal staat.

Een laatste voorbeeld is het programma 'Trainees in Onderwijs', dat is gericht op ambitieuze en getalenteerde afgestudeerden die de lerarenopleiding combineren met een baan en tijdens het programma projecten in de richting van leiderschap, ondernemerschap, ontwerp en/of onderzoek uitvoeren. Trainees in Onderwijs is de opvolger van Eerst De Klas en het OnderwijsTraineeship.

Begeleiding beginnende leraren

Een stap die erop is gericht om meer beginnende leraren voor het voortgezet onderwijs te behouden, is het in samenwerking met vo-scholen en de hogescholen intensiveren van hun begeleiding in de eerst jaren van hun loopbaan. Door hen te helpen bij het overwinnen van veelvoorkomende problemen met bijvoorbeeld klassenmanagement, wordt voorkomen dat zij voortijdig het beroep verlaten. De aansluiting tussen de lerarenopleiding en de eerste fase van de loopbaan wordt daardoor verbeterd. Hierbij is goed samengewerkt met de hogescholen en de scholen. Inmiddels kent 50% van de scholen een begeleidingstraject voor beginnende leraren.

Actieplan Academische Leraren 2019-2021

Op dit moment is er sprake van oplopende tekorten aan goed opgeleide, bevoegde leraren in het Nederlandse initiële onderwijs. Bij ongewijzigd beleid zullen de tekorten aan leraren en directeurs in het voortgezet onderwijs oplopen van circa 400 op dit moment naar ruim 1200 over circa tien jaar.² Het gaat daarbij om het totale tekort waarbij dus geen onderscheid wordt gemaakt tussen leraren met een universitaire of hbo lerarenopleiding. De

² Opgehaald op 2018-07-08 bij <https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/sectoroverstijgend/personeel/lerarenopleiding>. In deze cijfers wordt geen onderscheid gemaakt tussen leraren met een opleiding op hbo- of wo-niveau.

tekorten zullen zich concentreren bij specifieke schoolvakken in het bèta-domein (wiskunde, natuurkunde, scheikunde, informatica), en in het domein van de taal en cultuurvakken (Duits, Frans, en de Klassieke Talen)³. Daarenboven bestaat de wens om het aantal universitair opgeleide leraren fors te verhogen. Zo is in het sectorakkoord voor het voortgezet onderwijs⁴ afgesproken te streven naar een percentage van ten minste 80% universitair masteropgeleide leraren in de bovenbouw van het vwo in 2020. Dit percentage ligt in de meeste recente cijfers echter nog op 63%. Het verhogen van het aantal academische leraren in de bovenbouw van het vwo is in lijn met een Kamerbreed aangenomen motie.⁵

Vergroten van de toegankelijkheid van de universitaire lerarenopleidingen

Onder meer door de ontwikkeling naar brede, vaak interdisciplinaire bachelors en specialistische masters binnen veel universiteiten, is de in- en uitstroom van universitaire bachelor- en masteropleidingen veranderd. De bredere universitaire bachelor- en masteropleidingen sluiten daardoor onvoldoende aan op de huidige schoolvakken die inhoudelijk juist een overwegend disciplinair karakter hebben.⁶ Dit leidt ertoe dat veel universitair afgestudeerden op dit moment niet aan de vakinhoudelijke ingangseisen voldoen zoals die nu worden gehanteerd voor toelating tot de lerarenopleidingen in specifieke schoolvakken. Een hieraan verwant knelpunt is dat professionals met een universitaire opleiding die na een loopbaan elders een overstap naar het onderwijs overwegen, deze stap te vaak niet kunnen zetten omdat hun vooropleiding onvoldoende aansluit op de inhoudelijke toelatingseisen voor de universitaire lerarenopleiding. Ook vanuit het scholenveld is dit een veelgehoord knelpunt in het opleidingsaanbod voor het voortgezet onderwijs. Om de toegankelijkheid te vergroten en het toelatingsbeleid tussen ulo's consistent te laten zijn, worden initiatieven ondernomen:

- Ontwikkelen van een herzien en consistent toelatingsbeleid dat de toegankelijkheid van de universitaire lerarenopleidingen voor het voortgezet onderwijs vergroot;
- Oprichten van een landelijk regiepunt voor toelatingsassessments, en
- Versterken van de educatieve module.

Innovatie in de universitaire lerarenopleidingen

In de afgelopen decennia is de diversiteit in de vooropleiding en de leeftijd van studenten die zich aanmelden voor de lerarenopleiding sterk toegenomen. Studenten starten op verschillende momenten tijdens of na hun bachelor of master met de lerarenopleiding of zij doen dat na een loopbaan elders. Om beter in te kunnen spelen op die verschillen, is inmiddels een aantal nieuwe opleidingsroutes naar het leraarschap gerealiseerd. De opleiding wordt bovendien vaak gecombineerd met een baan als leraar, zeker door leraren in een opleiding voor een van de tekortvakken.

In het totale stelsel van lerarenopleidingen wordt op dit moment een beweging gemaakt richting opleiden in partnerschap met de scholen onder de noemer 'samen opleiden en professionaliseren'. De lerarenopleidingen raken daarbij vervlochten met de zogenaamde inductiefase: de eerste jaren van de beroepsloopbaan. Dat heeft opleidings-didactische voordelen: door de koppeling van initiële opleiding aan een driejarige inductieperiode wordt de overgang tussen opleiding en baan minder scherp en krijgt de student meer tijd om routine te ontwikkelen.⁷ Plannen daarvoor worden met regionale partners per ULO ontwikkeld.

Een andere manier om de instroom te vergroten is de opleiding aantrekkelijker te maken door meer ruimte voor profilering te bieden.

³ Opgehaald op 2018-07-08 bij <https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/sectoroverstijgend/personeel/lerarenopleiding>. De mate waarin deze vakken worden aangemerkt als tekortvak is aan verandering onderhevig en verschilt van jaar tot jaar.

⁴ Sectorakkoord VO 2014-2017 'Klaar voor de toekomst! Samenwerken aan onderwijskwaliteit' te raadplegen via <https://www.vo-raad.nl/system/downloads/attachments/000/000/141/original/Sectorakkoord-VO-OCW.pdf?1476109377>

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 33 750 VIII, nr. 21.

⁶ Op dit moment wordt in de context van curriculum.nu gewerkt aan een actualisering van kerndoelen en eindtermen in het primair en voortgezet onderwijs. Mogelijk leidt dit ook tot een beweging naar nieuwe, bredere schoolvakken.

⁷ Zie bijvoorbeeld: Maulana, R., Helms-Lorenz, M., & van de Grift, W. (2015). A longitudinal study of induction on the acceleration of growth in teaching quality of beginning teachers through the eyes of their students. *Teaching and Teacher Education*, 51, 225-245, en van Tartwijk, J., Wubbels, T., & Zwart, R. C. (2017). Developing teachers' competences with the focus on adaptive expertise in teaching. In D. J. Clandinin & J. Husu (Eds.), *The SAGE Handbook of Research on Teacher Education* (pp. 820-835). London: Sage.

Initiatieven die worden ondernomen om de universitaire lerarenopleiding verder te vernieuwen hebben betrekking op:

- Ontwikkelen van een gezamenlijk aanbod van 'blended' onderwijsmodulen;
- Versterken van het samen opleiden en professionaliseren;
- Versterken en vergroten van aanvullende opleidingsroutes naar het leraarschap zoals het aanbod voor zij-instromers en voor Onderwijsstrainees, en combinaties van initiële lerarenopleiding met in-service lerarenopleiding.

Bekwaamheidseisen

Kaderstellend voor de doelstellingen en eindtermen van de universitaire lerarenopleidingen VHO zijn de bekwaamheidseisen leraar VHO die zijn vastgelegd in de Wet op het Voortgezet Onderwijs (artikel 36 en verwante artikelen) en het Besluit Bekwaamheidseisen Onderwijspersoneel. In 2017 zijn deze wettelijke bekwaamheidseisen herzien.⁸ Dit wettelijk kader organiseert de bekwaamheden van leraren naar de taken die zij in hun beroepspraktijk combineren. Dit is het kader waarbinnen de ICL eigen accenten legt. Deze komen terug in de eigen zelfreflecties.

De wettelijk vastgelegde bekwaamheidseisen

De actuele wettelijke bekwaamheidseisen aan leraren zijn ingedeeld in drie voor het leraarschap specifieke clusters van bekwaamheden: vakinhoudelijke bekwaamheid, vakdidactische bekwaamheid en pedagogische bekwaamheid. Daarnaast wordt aangegeven dat leraren met de kennis en kunde ten aanzien van de deze drie clusters van bekwaamheden hun werk als leraar op een professioneel doelmatige en verantwoorde wijze kunnen verrichten. Dat doen zij niet alleen zelfstandig, maar ook als lid van de professionele onderwijsgemeenschap die zij samen met zijn collega's vormen. Uit deze bekwaamheidseisen kan worden afgeleid dat de wetgever het combineren van de verschillende clusters van bekwaamheden als de kern van het leraarschap ziet. De ICL benadrukt daarin de gerichtheid op het leren en de vorming van leerlingen als de kern van het leraarschap, en verwacht daarnaast van leraren dat zij met collega's, vanuit een academische en onderzoekende houding, een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van onderwijs en het functioneren van de schoolorganisatie.

Vakinhoudelijk bekwaam

Vakinhoudelijk bekwaam wil zeggen dat leraren de inhoud van hun onderwijs beheersen. Zij 'staan boven' de leerstof en kunnen die zo samenstellen, kiezen en/of bewerken dat hun leerlingen die kunnen leren. Deze leraren kunnen vanuit hun vakinhoudelijke expertise verbanden leggen met het dagelijks leven, met werk en met de wetenschap en bijdragen aan de algemene vorming van hun leerlingen. Zij houden hun vakkennis en -kunde actueel.

Vakdidactisch bekwaam

Vakdidactisch bekwaam wil zeggen dat de leraren de vakinhoud leerbaar maken voor hun leerlingen, in afstemming met hun collega's en passend bij het onderwijskundige beleid van de school. Zij weten die vakinhoud te vertalen in leerplannen of leertrajecten. Zij doen dit op een professionele, ontwikkelingsgerichte werkwijze, waarin de volgende handelingselementen herkenbaar zijn:

- het aanbrengen van een duidelijke relatie tussen de leerdoelen, het niveau en de kenmerken van hun leerlingen, de vakinhoud en de inzet van de verschillende methodieken en middelen.
- het bij de uitvoering van hun onderwijs volgen van de ontwikkeling van hun leerlingen; zij toetsen en analyseren regelmatig en adequaat of de leerdoelen gerealiseerd worden en hoe dat gebeurt; op basis van deze analyse stellen zij zo nodig zijn onderwijs didactisch bij.
- het samen met (vak)collega's bijdragen aan de ontwikkeling van het onderwijs zodat dit aansluit bij maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen.

⁸ Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap. (2017). Wijziging van het besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2017(148).

Pedagogisch bekwaam

Pedagogische bekwaamheid wil zeggen dat leraren op een professionele, ontwikkelingsgerichte en wetenschappelijk onderbouwde werkwijze en in samenwerking met zijn collega's een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor hun leerlingen kunnen realiseren. Zij volgen de ontwikkeling van hun leerlingen in hun leren en gedrag en stemmen daarop hun handelen af. Zij dragen bij aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van hun leerlingen. Zij stemmen hun pedagogisch handelen af met hun collega's en met anderen binnen en buiten de school die voor de ontwikkeling van de leerling verantwoordelijk zijn. Deze uitspraak heeft een brede betekenis en impliceert ook de bijdrage van de leraar aan burgerschapsvorming en de ontwikkeling van de leerling tot een zelfstandige en verantwoordelijke volwassene. In de context van het beroepsgerichte onderwijs gaat het hier ook om de begeleiding van de leerling bij zijn oriëntatie op beroepen en het ontwikkelen van beroepsidentiteit. Ook in pedagogische zin blijven zij hun onderwijs ontwikkelen dragen zij, samen met collega's, bij aan de ontwikkeling van het onderwijs zodat dit aansluit bij maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen.

Wetenschappelijk oriëntatie

Een wetenschappelijk oriëntatie houdt in dat leraren zich een academisch denk- en werkniveau hebben eigen gemaakt. Dat betekent dat zij in staat zijn op een wetenschappelijk wijze hun schoolvak, hun lesgeven en de professie in het algemeen te analyseren, en hun onderwijs te schoeien op een wetenschappelijk leest.

De leraar als professional

Van leraren wordt verwacht dat zij een positieve bijdrage kunnen leveren als lid van een professionele onderwijsgemeenschap. Dat betekent dat zij een bijdrage leveren aan een goed pedagogisch en didactisch klimaat in hun school, aan goede werkverhoudingen en aan de schoolorganisatie als geheel. Tevens zijn zij in staat en bereid hun bekwaamheden voortdurend verder te ontwikkelen in lijn met maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen.

BIJLAGE 2: BEOOGDE LEERRESULTATEN

Beoogde leerresultaten

Eindterm	Dublin-descriptor				
	1. kennis en inzicht	2. toepassen kennis	3. oordeelsvorming	4. communicatie	5. leervaardigheden
<p><i>Voor alle lerarenopleidingen:</i></p> <p>A. De student is in staat om op startbekwaamheidsniveau te handelen als leraar in het voortgezet onderwijs en vakinhoudelijke, pedagogische en (vak)didactische kennis en vaardigheden met elkaar in verbinding te brengen (zoals gespecificeerd in 19 leeruitkomsten –</p>	X	X	X	X	X
<p><i>Voor ETC en EM&M; voor LVHO is dit voorkennis:</i></p> <p>B. De student heeft uitvoerige kennis van de stand van de wetenschappelijke discussie en van recente ontwikkelingen met betrekking tot het betreffende schoolvak en is in staat verschillende aan het schoolvak gerelateerde wetenschappelijke theorieën kritisch te analyseren, onderling te vergelijken en elementen uit deze theorieën met elkaar te verbinden en toe te passen op hedendaagse vraagstukken (relevant in de context van het schoolvak) en deze theorieën en het gebruik daarvan kritisch te beoordelen.</p>	X	X	X		
<p><i>Voor ETC en EM&M; voor LVHO is dit voorkennis:</i></p> <p>C. De student is in staat om zelfstandig een wetenschappelijke, voor de onderwijspraktijk relevante onderzoeksvraag op het gebied van het betreffende schoolvak te formuleren, het onderzoek uit te voeren [onderzoeks- en analysedesign opstellen en data verzamelen] en daar vervolgens op een adequate manier, volgens in de wetenschap geldende regels en normen, mondeling en schriftelijk verslag van uit te brengen.</p>	X	X	X	X	X
<p><i>Specifiek voor ETC en EM&M:</i></p> <p>D. De student is in staat om vanuit vakinhoudelijk, theoretisch perspectief een bijdrage te leveren aan het definiëren, analyseren en oplossen van vraagstukken in het (voortgezet) onderwijs en bij te dragen aan de verbetering van het schoolvak.</p>			X	X	X
<p><i>Specifiek voor Engels binnen ETC:</i></p> <p>E. De student is in staat zich adequaat op wetenschappelijke wijze in woord en geschrift uit te drukken in de Engelse taal.</p>				X	

19 leeruitkomsten (incl. educatieve minor)

- **Professional** (1-5): binnen deze rol ontwikkelt de leraar-in-opleiding zicht op zijn/haar functioneren in de praktijk en leert hij/zij de eigen ontwikkeling te sturen, en te functioneren binnen een team.
- **Ontwerper** (6-10): binnen deze rol leert de leraar-in-opleiding lessen en grotere onderwijseenheden te ontwerpen op basis van weloverwogen, vakdidactische keuzes, die rekening houden met kennis over leren en onderwijzen, de context van de eigen school, en het belang van effectieve communicatie met leerlingen.
- **Uitvoerder** (11-14): binnen deze rol vallen de vaardigheden effectief te communiceren met leerlingen, leiding te geven aan een klas, en een goed leerklimaat te creëren.
- **Pedagogogog** (15-19): binnen deze rol vallen het inzicht en de vaardigheden om leerlingen van verschillende leeftijden en met verschillende achtergronden en levensovertuigingen te begrijpen, te stimuleren en te ondersteunen in hun verdere ontwikkeling als persoon.

	Masters LVHO, ETC en EM&M	Educ. Minor en module	Did 3 proef	Praktijk 3 beoord.
Professional	1. kan zijn/haar professionele handelen uitleggen en verantwoorden, en hierbij gebruik maken van onderwijskundige en pedagogische theorieën en onderzoeksresultaten.	1. kan zijn/haar professionele handelen uitleggen en verantwoorden, en hierbij gebruik maken van onderwijskundige en pedagogische theorieën.	x	
	2. kan zijn/haar professionele handelen evalueren, analyseren, bijstellen en ontwikkelen.	2. kan zijn/haar professionele handelen evalueren, en bijstellen.	x	x
	3. kan samenwerken met collega's en professioneel handelen afstemmen met hen.	3. kan samenwerken met collega's en professioneel handelen afstemmen met hen.		x
	4. Kan professioneel communiceren met collega's en andere betrokkenen, zoals ouders.	4. Kan professioneel communiceren met collega's en andere betrokkenen, zoals ouders.		x

	5. kan bijdragen aan het ontwikkelen en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek, en dit onderzoek uitleggen en verantwoorden.		x	
	6. overziet de opbouw van het curriculum van zijn/haar vak, de plaats ervan vak in het curriculum, relaties met andere vakken, en relaties met de eindtermen, eindexamenprogramma's en vervolgopleidingen.	6. overziet de opbouw van het curriculum van zijn/haar vak, de plaats ervan vak in het curriculum, en relaties met andere vakken	x	
Ontwerper	7. kan samenhangende lessen uitwerken met passende werkvormen, materialen en media (en kent hier de pedagogische-didactische mogelijkheden en beperkingen van), afgestemd op het niveau en de kenmerken van de leerlingen.	7. kan samenhangende lessen uitwerken met passende werkvormen, materialen en media (en kent hier de pedagogische-didactische mogelijkheden en beperkingen van), afgestemd op het niveau en de kenmerken van de leerlingen.	x	x
	8. kan het onderwijs afstemmen op verschillende groepen leerlingen en op verschillen tussen individuele leerlingen.	8. kan het onderwijs afstemmen op verschillende groepen leerlingen.	x	x
	9. kan toetsen ontwikkelen, toetsresultaten beoordelen, analyseren en interpreteren en de kwaliteit van toetsen en examens beoordelen.	9. kan toetsen ontwikkelen, toetsresultaten beoordelen en analyseren	x	x
	10. kan bruikbare en betrouwbare voortgangsinformatie en feedback van leerlingen verzamelen en analyseren en op grond daarvan het onderwijs waar nodig bijstellen.	10. kan feedback van leerlingen verzamelen en analyseren en op grond daarvan het onderwijs waar nodig bijstellen.	x	x
uitvoerder	11. kan een goed klassenmanagement realiseren en leiding en begeleiding geven aan groepen leerlingen.	11. kan een goed klassenmanagement realiseren en leiding en begeleiding geven aan groepen leerlingen.	x	x
	12. kan leerstof aan de leerlingen begrijpelijk en aansprekend uitleggen, voordoen hoe ermee gewerkt moet worden.	12. kan leerstof aan de leerlingen begrijpelijk en aansprekend uitleggen, voordoen hoe ermee gewerkt moet worden.	x	x

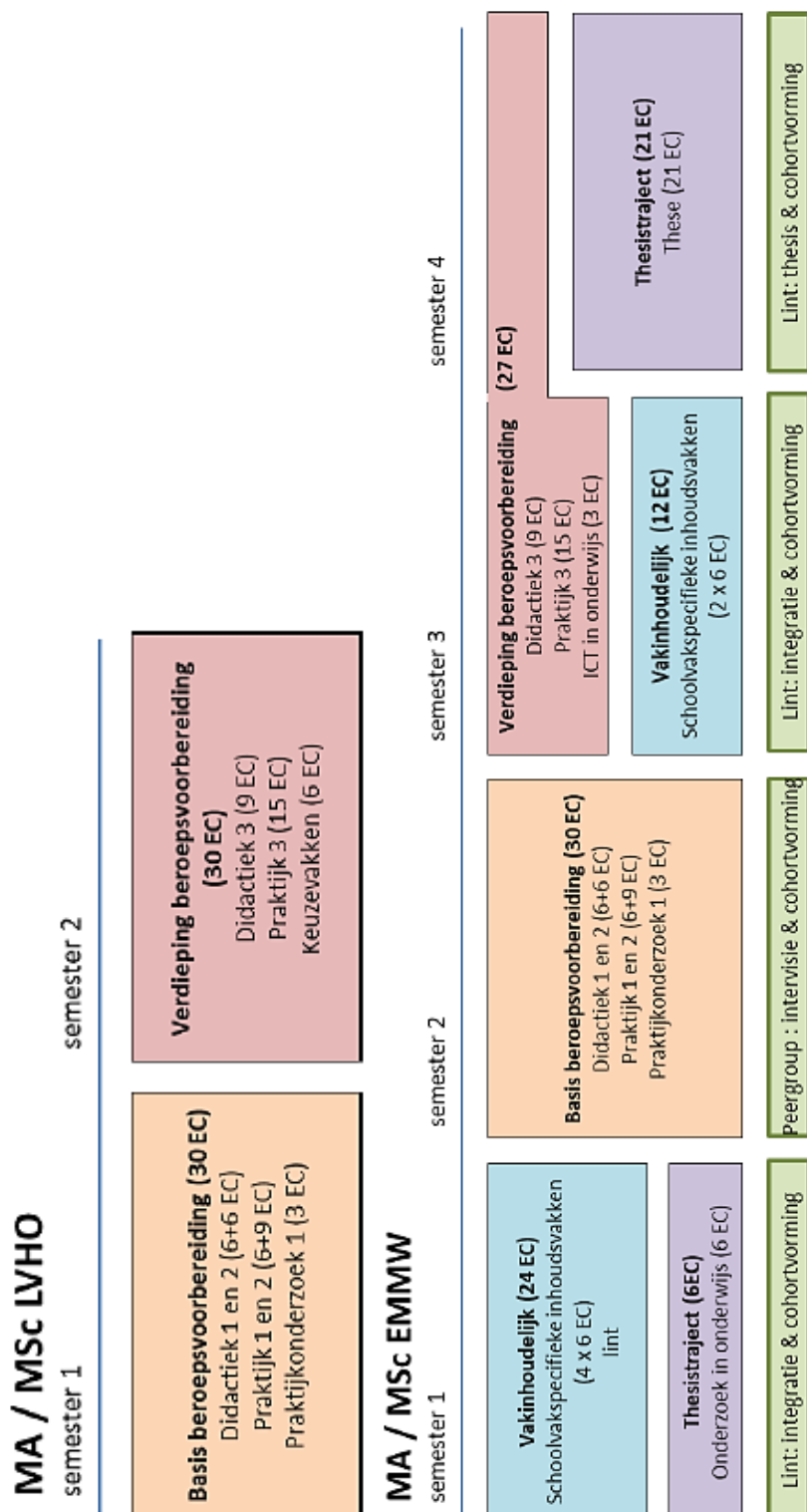

	13. kan leerdoelen duidelijk maken, leerlingen begeleiden bij de verwerking van de stof, stimulerende vragen stellen en opbouwende gerichte feedback geven op taak en aanpak.	13. kan leerdoelen duidelijk maken, leerlingen begeleiden bij de verwerking van de stof, stimulerende vragen stellen en opbouwende gerichte feedback geven op taak en aanpak.	x	x
	14. kan samenwerking, zelfwerkzaamheid en zelfstandigheid stimuleren.	14. kan samenwerking, zelfwerkzaamheid en zelfstandigheid stimuleren.	x	x
	15. kan zicht krijgen op de leefwereld van de leerlingen en hun sociaal-culturele achtergrond, en daarmee rekening houden in het onderwijs.	15. kan zicht krijgen op de leefwereld van de leerlingen en hun sociaal-culturele achtergrond, en daarmee rekening houden in het onderwijs.	x	x
	16. kan groepsprocessen sturen en begeleiden.			x
pedagoog	17. kan een veilig pedagogisch klimaat scheppen met ruimte voor leren, inclusief het maken van fouten.	17. kan een veilig pedagogisch klimaat scheppen met ruimte voor leren, inclusief het maken van fouten.	x	x
	18. kan het zelfvertrouwen van leerlingen stimuleren, hen aanmoedigen en motiveren.	18. kan het zelfvertrouwen van leerlingen stimuleren, hen aanmoedigen en motiveren.	x	x
	19. kan leer-, ontwikkelings-, gedragsproblemen en -stoornissen signaleren en indien nodig oplossingen zoeken of doorverwijzen.			x

BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S

Masteropleidingen

(N.B. sinds 2020-2021 volgen zowel ETC als EM&M het curriculum zoals dat voor EM&M staat omschreven)

	EC	Deel van opleiding	Accreditatie
a. Basis-beroepsvoorbereiding			
Didactiek 1	6	Alle opleidingen	Deze aanvraag
Didactiek 2	6/9 ⁹	Alle opleidingen	Deze aanvraag
Praktijk 1	6	Alle opleidingen	Deze aanvraag
Praktijk 2	9	Alle opleidingen	Deze aanvraag
Praktijkonderzoek 1	3	LVHO, EMM, ETC, e-variant	Deze aanvraag
b. Verdieping beroepsvoorbereiding			
Didactiek 3	9	LVHO, EMM, ETC, e-variant	Deze aanvraag
Praktijk 3	15	LVHO, EMM, ETC, e-variant	Deze aanvraag
Keuzevakken:			
Praktijkonderzoek 2	6	LVHO, e-variant, ETC	Deze aanvraag
ICT in het onderwijs	3	LVHO, e-variant, EMM	Deze aanvraag
Vernieuwend onderwijs	3	LVHO, e-variant	Deze aanvraag
Vergelijkende onderwijskunde	3	LVHO, e-variant	Deze aanvraag
Onderzoekend leren	3	LVHO, e-variant	Deze aanvraag
Omgaan met maatsch controverses	3	LVHO, e-variant	Deze aanvraag
Tweetalig onderwijs	3	LVHO, e-variant	Deze aanvraag
Lesson study	3	LVHO, e-variant	Deze aanvraag
c. Vakinhoud ETC, gedeelde vakken			
Language Awareness	6	ETC – ENG, FRA, NED	Deze aanvraag
Narrativiteit	6	ETC – ENG, NED	M.A. Communicatie & Informatiewetenschappen
c. Vakinhoud Engels (ENG)			
English as a Second Language	6	ETC – ENG	Deze aanvraag
Postcolonial Language and Literature	6	ETC – ENG	Deze aanvraag
English Text Analysis	6	ETC – ENG	Deze aanvraag
From Novel to Film: Adaptation Studies	6	ETC – ENG	M.A. Letterkunde
Keuze uit het aanbod van het Master Language Programma	6	ETC – ENG	Zie www.masterlanguage.nl
c. Vakinhoud Frans (FRA)			
La Littérature Française contemporaine	6	ETC – FRA	Deze aanvraag
c. Vakinhoud Nederlands (NED)			

Formulieren plus	6	ETC – NED	M.A. Communicatie & Informatiewetenschappen
De Column	6	ETC – NED	M.A. Letterkunde
Het literaire veld: theoretische perspectieven	6	ETC – NED	M.A. Letterkunde
Literatuur en beeldcultuur	6	ETC – NED	M.A. Letterkunde
Jeugdliteratuur	6	ETC – NED	M.A. Letterkunde
Keuze uit het aanbod van het Master Language Programma	6	ETC – NED	Zie www.masterlanguage.nl
c. Vakinhoud Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC)			
Klassieken voor de klas	6	ETC – GLTC	Deze aanvraag
Methodology: Intertextuality and storytelling	6	ETC – GLTC	M.A. Classics & Ancient Civ.
Greek and Latin Linguistics: The Pragmatic Stylistics of Classical Historiography	6	ETC – GLTC	M.A. Classics & Ancient Civ.
Latin Literature	6	ETC – GLTC	M.A. Classics & Ancient Civ.
Interdisciplinary Seminar: Rulers Ideology and Representation	6	ETC – GLTC	M.A. Classics & Ancient Civ.
Griekse epigrafie I	6	ETC – GLTC	Zie www.masterlanguage.nl
c. Vakinhoud Geschiedenis (GES)			
From Source to Public: The Historian's Flowchart through Imperial Eyes.	6	EMM – GES	M.A. Geschiedenis
Key Works in Contemporary Historical Thought	6	EMM – GES	M.A. Geschiedenis
History and Theory	6	EMM – GES	M.A. Geschiedenis
Race, religion and profit in the Atlantic world, 17th-19th Century	6	EMM – GES	M.A. Geschiedenis
Migrations and Circulations	6	EMM – GES	M.A. Geschiedenis
History of Natural Disasters	6	EMM – GES	M.A. Geschiedenis
Politieke corruptie en goed bestuur in de moderne tijd	6	EMM – GES	M.A. Geschiedenis
Neo-Calvinism & Religious Diversity	6	EMM – GES	M.A. Geschiedenis
c. Vakinhoud Godsdienst & Levensbeschouwing (G&L)			
Hermeneutics	6	EMM – G&L	M.A. Theol. & Religiewt sch
Building Interreligious Relations 1	6	EMM – G&L	M.A. Theol. & Religiewt sch
Building Interreligious Relations 2	6	EMM – G&L	M.A. Theol. & Religiewt sch
Building Interreligious Relations 3	6	EMM – G&L	M.A. Theol. & Religiewt sch
Building Interreligious Relations 4	6	EMM – G&L	M.A. Theol. & Religiewt sch
Media 1: Religion in a Media Age	6	EMM – G&L	M.A. Theol. & Religiewt sch

Media 2: Religion and Popular Culture	6	EMM – G&L	M.A. Theol. & Religiewtnsch
Spiritual Care 1	6	EMM – G&L	M.A. Theol. & Religiewtnsch
Spiritual Care 2	6	EMM – G&L	M.A. Theol. & Religiewtnsch
From Constantine to Muhammad: Religion and Society in Late Antiquity	6	EMM – G&L	M.A. Classics & Ancient Civ.
c. Vakinhoud Algemene Economie (AE)			
Advanced Methods for Applied Economic Research	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
Microeconomics for Urban, Transport and Environmental Policy	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
Micro Economics and Methods	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
Public Economics and Policy	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
Economics of the Welfare State	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
Macroeconomic Policy in the EU	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
Microeconomics for Development	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
Regional and Urban Economics	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
Economics of Climate Change	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
Policy Seminars and Policy Brief	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
Labour Economics	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
Advanced Microeconomics	6	EMM – AE	M.Sc. Economics
c. Vakinhoud Maatschappijleer & Maatschappijwetenschappen (ML&MW)			
Theories and Approaches in International Relations	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Political Science
Theories and Approaches in Comparative European Politics	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Political Science
Selected issues: Transnational Political Economy	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Political Science
Selected Issues: International Security	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Political Science
Selected Issues: Global Environmental Governance	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Political Science
Selected Issues: European Politics and Policy Making	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Political Science
Arbeid, burgerschap en participatie	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Sociologie
Social Continuity and Change	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Sociologie
Inequality and Conflict in Societal Participation	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Sociologie
Beïnvloeden van maatschappelijke participatie	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Sociologie
Bestuurskundige theorieën	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Bestuurskunde
Dynamiek van internationaal besturen	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Bestuurskunde
Maatschappelijke organisaties in transitie	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Bestuurskunde
Theoretical Orientation on Mobility 1	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Social & Cult. Anthropol
Theoretical Orientation on Mobility 2	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Social & Cult. Anthropol
News Impacts in the Digital Age	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Communicatiewtnsch

Problematic and Beneficial Effects of Media Use	6	EMM – ML&MW	M.Sc. Communicatiewtensch
c. Vakinhoud Bedrijfseconomie (BE)			
Advanced Corporate Financial Management	6	EMM – BE	M.Sc. Business Administration
Behavioral Finance	6	EMM – BE	M.Sc. Business Administration
Pension Economics and Governance	6	EMM – BE	M.Sc. Business Administration
Advanced Management Accounting	6	EMM – BE	M.Sc. Accounting and Control
Marketing Strategy	6	EMM – BE	M.Sc. Marketing
Consumer Marketing	6	EMM – BE	M.Sc. Marketing
Digital Marketing	6	EMM – BE	M.Sc. Marketing
Enterprising for a Better World	6	EMM – BE	M.Sc. Entrepreneurship
New Venture Creation and Development	6	EMM – BE	M.Sc. Entrepreneurship
Managerial Integration Project Marketing	6	EMM – BE	M.Sc. Entrepreneurship
Entrepreneurship, Institutions and Corporations	6	EMM – BE	M.Sc. Entrepreneurship
d. Onderzoek			
Onderzoek in en naar onderwijs 1: Onderwijs- praktijkonderzoek en academische vaardigheden	6	EM&M	Deze aanvraag
These ETC	18	EM&M	Deze aanvraag
These EM&M	24	EM&M	Deze aanvraag

Educatieve module

semester 1

semester 2

<p>Basis beroepsvoorbereiding (30 EC) Didactiek 1 en 2 (6+9 EC) Praktijk 1 en 2 (6+9 EC)</p>

BIJLAGE 4: BEZOEKPROGRAMMA

Dinsdag 17 november 2020

16:30	18:30	Interview inhoudelijk verantwoordelijken
-------	-------	--

Woensdag 18 november 2020

09:30	10:00	Inloopspreekuur
10:00	11:00	Interview docenten gezamenlijke algemene vakken
11:00	11:30	Pauze
11:30	12:30	Interview studenten educatieve minor
12:30	13:30	Pauze
13:30	14:30	Interview studenten LVHO in de Bètawetenschappen en educatieve variant bètamasters
14:30	15:00	Pauze
15:00	16:00	Interview docenten LVHO in de Bètawetenschappen
16:00	16:30	Pauze
16:30	17:30	Interview werkplekbegeleiders en schoolopleiders

Donderdag 19 november 2020

10:00	11:00	Interview studenten Educatie in de Taal- en cultuurwetenschappen en LVHO in de Taal- en cultuurwetenschappen
11:00	11:30	Pauze
11:30	12:30	Interview docenten Educatie in de Taal- en cultuurwetenschappen en LVHO in de Taal- en cultuurwetenschappen
12:30	13:30	Pauze
13:30	14:30	Interview studenten Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen en LVHO in de Mens- en Maatschappijwetenschappen
14:30	15:00	Pauze
15:00	16:00	Interview docenten Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen en LVHO in de Mens- en Maatschappijwetenschappen
16:00	16:30	Pauze
16:30	17:30	Interview alumni alle eerstegraads trajecten

Vrijdag 20 november 2020

10:00	11:00	Interview gezamenlijke examencommissie
11:00	11:30	Pauze
11:30	12:30	Interview Veldadviesraad (schoolleiders)
12:30	13:30	Pauze
13:30	14:30	Eindgesprek management
14:30	16:30	Panel intern opstellen voorlopige bevindingen en voorbereiden mondelinge rapportage
16:30	17:00	Mondelinge rapportage voorlopig oordeel

Maandag 23 november 2020

13:30	15:00	Gezamenlijk ontwikkelgesprek alle trajecten
-------	-------	---

BIJLAGE 5: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek bestudeerd:

- 15 eindwerken en beoordelingen (minimaal 2 per schoolvak, inclusief 4 studenten uit de E-variant) van de masteropleiding LVHO in de Bètawetenschappen;
- 15 eindwerken en beoordelingen (minimaal 2 per schoolvak) van de masteropleiding LVHO in de Taal en Cultuurwetenschappen;
- 15 eindwerken en beoordelingen (minimaal 2 per schoolvak) van de masteropleiding LVHO in de Mens- en Maatschappijwetenschappen;
- 3 eindwerken en beoordelingen van de masteropleiding Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen;
- 4 eindwerken en beoordelingen van de masteropleiding Educatie in de Taal- en Cultuurwetenschappen;
- 22 eindwerken en beoordelingen van de educatieve minoren (2 per minor, inclusief 3 studenten uit de educatieve module).

De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij Qanu en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft voorafgaand en tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd:

- Addendum ZER oktober 2020
- Jaarverslagen opleidings- en examencommissies
- Literatuuroverzicht lerarenopleidingen
- Twee voorbeeld-eindwerken volgens het nieuwe curriculum in de eenjarige masteropleidingen
- Voorbeeld van een informatiemail aan werkplekbegeleiders over kernpraktijken
- Domeinspecifiek referentiekader
- Leeruitkomsten beroepsvoorbereidende deel en relatie met toetsing
- Kernpraktijken & relatie met leeruitkomsten beroepsvoorbereiding
- Schematisch programmaoverzicht
- Modulebeschrijvingen vakdidactiek
- Toetshandleidingen en Beoordelingsformulieren Basisproef, Meesterproef, Praktijk, Praktijkonderzoek 1, Praktijkonderzoek 2, Scripties ETC en Scripties EM&M
- Onderwijs- en examenregelingen
- Overzicht personeel
- Instroom, uitval, en gemiddelde studieduur van gediplomeerden
- Cursusevaluaties en NSE-uitslagen
- Toetsplannen

